

Role ženy a muže a jejich vzájemná interakce v současné české společnosti

Marie Ronzová

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Marie Ronzová
Osobní číslo: H14941
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Andragogika v profilaci na řízení lidských zdrojů v neziskové sféře
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Interakce genderových rolí v současné české společnosti

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti genderové problematiky, partnerských vztahů, seberealizace a preference v kariérním životě.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BIDDULP, Steve. Mužství Jak zvládat všechny mužské role: 1. vydání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-209-6.

BRTNÍKOVÁ, Marta. Svět muže, ženy a jejich dětí: 1. vydání. Praha: Horizont, 1991. ISBN 80-7012-044-4

KARSTEN, Hartmund. Ženy a muži: genderové role, jejich původ a vývoj: 1. vydání, Praha: Portál, 2006, ISBN 80-7367-145-X.

KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra et al. Člověk, prostředí, výchova: 1. vydání Brno: Paido, 2001, ISBN 80-7315-004-292.

VODÁKOVÁ Alena. Rod ženský, kdo jsme, odkud jsme přišly, kam jdeme: 1. vydání, Praha: Sociologické nakladatelství 2003, ISBN 80-86429-18-0.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Mgr. Jaroslav Balvín, CSc.
Ústav pedagogických věd

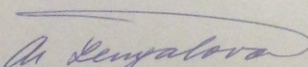
Datum zadání bakalářské práce:

1. listopadu 2016

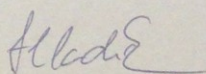
Termín odevzdání bakalářské práce:

26. dubna 2017

Ve Zlíně dne 1. listopadu 2016

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

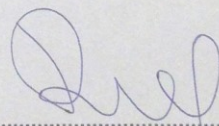
Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 7.4.2011

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vyrobené zájemcem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ústanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá gender problematikou, rolemi mužů a žen a jejich vzájemnými interakcemi v současné české společnosti. Popisuje základní pojmy vztahující se k dané problematice, jako jsou gender, genderové role, stereotypy, řád a identita. Je zde uvedeno několik nejvýznamnějších vývojových teorií. Rozvádí postavení mužů a žen a oblasti vzájemné interakce. Zabývá se základními problémy žen a mužů v současné společnosti. Věnuje se také demografickému popisu české společnosti. Kvantitativní výzkum, provedený formou dotazníkového šetření, zjišťuje názory a postoje žen a mužů ve vztahu jak k jejich vlastním rolím, tak i k rolím opačného pohlaví. Jsou zde analyzovány a popsána vyjádření, očekávání a vzájemné názorové rozepře. Získaná data jsou zpracována do přehledných popisných grafů a tabulek. V závěru práce hodnotí aktuální stav oblastí konfliktu a shody v rolích mužů a žen v české společnosti.

Klíčová slova:

muž, žena, společnost, pohlaví, gender, genderová role, genderová identita, interakce, identita, postavení žen a mužů

ABSTRACT

This thesis deals with gender issues, the roles of men and women and their mutual interactions in contemporary czech society. Describes the basic concepts related to the given topic, such as gender, gender roles, stereotypes, order and identity. There are also some of the most important developmental theories. Elaborates status of men and women and areas of mutual interaction. Deals with the basic problems of women and men in contemporary society. It is also focused on demographic description of Czech society. Quantitative research conducted through a questionnaire survey, which investigates opinions and attitudes of women and men in relation to their own and opposite sex's roles. There are analyzed and describes statements, expectations and mutual opinions disputes. The obtained data were processed into transparent descriptive graphs and tables. The final part evaluates the current status of the areas of conflict and consensus in the roles of men and women in czech society.

Keywords:

male, female, society, sex, gender, gender roles, gender identity, interaction, identity, gender equality

Děkuji panu Doc. PhDr. Mgr. Jaroslavu Balvínovi, CSc., za cenné rady, informace, ochotu a trpělivost při vedení mé práce a paní Mgr. Ivě Staňkové za odborné konzultace. Také děkuji své rodině, přátelům a partnerovi za podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9	
I	TEORETICKÁ ČÁST	10
1	GENDER – DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
1.1	VZTAH ZKOUMANÉ PROBLEMATIKY K POUŽITÉ LITERATUŘE	11
1.2	VZTAH ZKOUMANÉHO TÉMATU K ANDRAGOGICE	13
1.3	GENDER	13
1.4	POHLAVÍ A GENDER	14
1.5	GENDEROVÝ ŘÁD	15
1.6	GENDEROVÁ IDENTITA	16
1.7	GENDEROVÉ ROLE	18
1.8	GENDEROVÉ STEREOTYPY	18
1.9	VÝVOJOVÉ TEORIE	19
2	ROLE ŽEN A MUŽŮ	23
2.1	VÝVOJ ROLE ŽENY A MUŽE VE SPOLEČNOSTI.....	24
2.2	POSTAVENÍ ŽENY V SOUČASNOSTI.....	24
2.3	POSTAVENÍ MUŽE V SOUČASNOSTI	25
3	ČESKÁ SPOLEČNOST A KONFLIKT V GENDEROVÝCH ROLÍCH	27
3.1	DEMOGRAFICKÁ DATA O ČESKÉ SPOLEČNOSTI	28
3.2	KONFLIKT V GENDEROVÝCH ROLÍCH.....	31
3.3	PROBLÉMY Z ASPEKTU GENDER.....	32
II	PRAKTICKÁ ČÁST	35
4	METODIKA VÝZKUMU	36
4.1	PŘÍPRAVNÁ ETAPA.....	37
4.2	REALIZAČNÍ ETAPA	41
5	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	43
5.1	VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU	43
5.2	VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	70
5.3	SHRNUTÍ VÝZKUMU	77
5.4	DISKUZE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI	81
ZÁVĚR	83	
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	85	
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	88	
SEZNAM GRAFŮ	89	
SEZNAM TABULEK	90	
SEZNAM PŘÍLOH	92	

ÚVOD

Tradiční genderové stereotypy a schémata rolí žen a mužů již delší dobu současné společnosti nevyhovují. Je to zejména tím, že tyto nereflektují současné potřeby a nároky obou pohlaví ve společnosti, která se neustále vyvíjí. Ženám už nestačí pouhé přihlížení a obstarávání nepopulární role pečovatelky v domácnosti, mají potřebu se mužům vyrovnávat a realizovat v pracovní a veřejné sféře, což sebou přináší mnohé konflikty nejen ve vnímání role ženy muži, ale také ve zvládnutí oné samotné rodinně-profesní dvojrole ženami.

Společnost se neustále vyvíjí, mění se potřeby, nároky a vnímání rolí mužů a žen. Je třeba zachytit trendy a popsat, definovat aktuální změnu ve vnímání soudobých ženských a mužských rolí. Neméně důležité je definování současných genderových nerovností a oblastí konfliktu mezi českými ženami a muži.

Jako předmět své práce jsem si zvolila aktuální téma genderových rolí, které nás ovlivňuje v každodenním životě v mnoha oblastech osobního i profesního života. Věřím, že získané poznatky bude možné využít pro vyjasnění a stabilizaci genderových nerovností, jež pomůžou adaptaci muže i ženy do současné společnosti. Cílem práce bylo posouzení současného stavu genderových rolí a stereotypů v české společnosti.

Práce je členěna na dvě části – teoretickou a praktickou. První část práce se zaměřuje na definice základních pojmů z oblasti genderu, jako je pohlaví, řád, identita a stereotypy, popsaní rolí žen a mužů ve společnosti, jejich postavení v současnosti, definování hlavních oblastí konfliktů mezi stereotypy a aktuální realitou v české společnosti.

Praktická část popisuje a mapuje současný stav postojů mužů a žen z hlediska jejich rolí v současné české společnosti. Předložený výzkum ukazuje aktuální pohled mužů a žen nejen na své vlastní role, ale definuje také požadavky a nároky na opačné pohlaví. Nalézá oblasti sporu mezi stereotypy a zažitou aktuální realitou, snaží se odkrýt současné problémy české společnosti vyplývající z genderu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 GENDER – DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Vztah zkoumané problematiky k použité literatuře

Při tvorbě této práce byly použity zejména publikace níže uvedených autorů, které jsou popsány ve vztahu ke zkoumanému tématu.

Domácí literatura

Radka JANEBOVÁ, Sociální problémy z aspektu gender, (2006)

Autorka se zabývá souvislostmi rodinného a pracovního života z pohledu genderu. V případových studiích se opírá o empirická data, čímž jsou její poznatky vysoce validní. V jednotlivých kapitolách se věnuje oblastem diskriminace mužů a žen, jejich postojům k rovnosti, výchově dětí a jejich příležitostem na pracovním trhu. Problematiku gender obohacuje o témata genderového kontraktu, mateřského kultu a exkluzi mužů v přístupu k dětem.

Irena SMETÁČKOVÁ, Genderové představy a vztahy, (2016)

Autorka popisuje vliv sociokulturních podmínek na formování genderových schémat. Zabývá se problematikou genderu jeho utváření v dětském věku. Vysvětluje pojmy, jako jsou genderový řád, genderové stereotypy, instituce, interakce, identita.

Marie VÁGNEROVÁ, Vývojová psychologie, (2000)

Autorka velmi čtivě uvádí proměny, ke kterým dochází v sociálních rolích v dětství a dospělosti. V dospělosti se pak věnuje zejména rodičovství, partnerství a profesnímu životu. Díky rozsáhlému obsahu a popisovaným témat, můžeme hovořit o jedné z nejpřínosnějších publikací zabývajících se tématem gender.

Zahraniční Literatura

Hartmud KARSTEN, Ženy a muži: genderové role, jejich původ a vývoj, (2006)

Autor popisuje rozdíly mezi ženskými a mužskými rolemi a rozebírá klišé, která se váží k této problematice. Zabývá se výchovou a dědičnými faktory. Tím dává odpovědi na otázku, do jaké míry pohlavní role ovlivňují naše jednání

Ann OAKLEY, Pohlaví, gender a společnost, (2000)

Autorka ve své knize mapuje vývoj mužské a ženské role a vliv výchovy na jejich utváření. Snaží se vysvětlit rozdíly mezi pohlavími a popsat jejich specifické znaky. Pojem gender označuje jako uměle vytvořený, který ale má při aplikaci ve stereotypním chování dalekosáhlé následky. Kniha se řadí ke klasickým publikacím zabývajících se disciplínou zvanou gender studies.

Claire M. RENZETTI, Ženy, muži a společnost, (2003)

Autorka se zabývá postavením žen a mužů ve společnosti z aspektu gender. Věnuje se genderovým stereotypům a teoriím, které gender utvářejí. V publikaci popisuje historický vývoj genderu pomocí vývojových teorií, které tak čtenáři utváří ucelenou představu o tomto tématu.

Cizojazyčná literatura

Ingrid SCOON a Jacquelynne S. ECCLES, Gender differences in aspirations and attainment, (2014)

Autorky ve své publikaci zaznamenávají zásadní změny genderových rozdílů ve vzdělávání americké a britské společnosti. Přináší nové teoretické perspektivy a bohaté empirické poznatky o vývoji různých životních etap. Popisuje se zde například, jak se mladé ženy a muži rozhodují a s jakými problémy se potýkají při studiu a v zaměstnání. Tyto poznatky nám pak pomáhají porozumět novým trendům v genderové nerovnosti.

Anthony GIDDENS, Modernity and Self-identity, (1991)

Publikace monitoruje nové společenské řády, které vznikají v naší dynamicky se vyvíjející době. Autorovy poznatky o moderní společnosti byly využity při popisu sociálních struktur, jako aktuálního pojetí genderovém řádu.

1.2 Vztah zkoumaného tématu k andragogice

V posledních dvaceti letech se přes původní přehlížení začal vyvíjet vztah mezi vzděláváním a genderem. V současnosti se na gender nahlíží na jakési „nutné zlo“, které je nutno akceptovat z důvodu aktivit a požadavků Evropské unie, akademické veřejnosti a neziskové sféry (Smetáčková, 2016).

Andragogický slovník definuje vzdělávání dospělých jako vzdělávací proces, který zahrnuje veškeré vzdělávací aktivity, realizované dospělými jedinci v rámci formálního a neformálního vzdělávání. Vzdělávací proces respektuje specifické zvláštnosti a požadavky dospělých, tedy mužů a žen. A právě tyto aktuální zvláštnosti a požadavky je třeba zkoumat, včetně jejich vývoje. Jen díky aktuální znalosti účastníků andragogického procesu, můžeme reagovat na jejich potřeby.

Andragogické přístupy nečiní rozdíly mezi muži a ženami. Obě pohlaví vnímají jako sobě rovné v příležitostech pro vzdělávání a učení se. Zároveň však někteří představitelé andragogické odborné veřejnosti požadují speciální kvóty pro uplatňování žen a demonstrují nerovnost pohlaví. Tato ambivalence vyvolává touhu zjistit o tomto tématu více. Je třeba zabývat se vývojem rolí a žen a mužů a popsat jejich aktuální stav včetně jejich interakce a oblastí konfliktů. Tato poznání nám pak poslouží k lepší představě o problémech, se kterými se aktuální muži a ženy potýkají. Budeme pak schopni reagovat při případných konfrontacích s problematikou gender jak na poli teoretickém, tak na poli praktickém.

1.3 Gender

Smetáčková (2016) gender definuje jako sociální představu o pohlaví postavenou proti pohlaví, které je určeno biologicky ve vztahu mužského a ženského těla k jejich reprodukčním schopnostem. Jedná se tedy o rozdíly sociální a kulturní povahy mezi feminitou a maskulinitou.

Podle Jandourka (2012) se v rámci sociálního chování lidé jako muži a ženy nerodí, ale musí se dle typických mužských a ženských vzorů teprve naučit jednat.

Na gender lze nahlížet třemi možnými způsoby, které se navzájem doplňují, ale de facto hovoří o tomtéž, záleží jen na úhlu našeho pohledu:

1. Zdůrazňující roli symbolických představ. Gender zde představuje skupinu charakteristik popisující vzhled, chování, schopnosti a zájmy, které jsou v dané společnosti a daném historickém období definovány jako typické pro muže a ženy.
2. Zdůrazňující sociologii. Tím podtrhuje význam sociálních institucí a praktického chodu společnosti. Gender představuje uspořádání společenských institucí, které předpokládají rozdílnost feminity a maskulinity.
3. Zdůrazňující psychologii. Zaměřuje se na vývoj jednotlivce. Gender představuje maskulinní a femininní charakteristiky jednotlivých osob, které se formují pod vlivem sociokulturních podmínek (Smetáčková, 2016).

Zjednodušeně lze tedy gender chápat jako sociokulturní „obal“ biologických rozdílů mezi pohlavími.

Dle výsledku analýz více než 2000 studií popisující vědci největší genderové rozdíly ve čtyřech oblastech: ve slovních schopnostech, zrakovém zpracování prostoru, matematických schopnostech a agresivitě (Koukolík, 2015).

1.4 Pohlaví a gender

Podle Oakley je pohlaví biologický termín, kdežto gender je pojem psychologicko-kulturní. Logicky by nám mělo z tohoto vysvětlení vyplynout, že se jedná o dva pohledy na tutéž věc. Ovšem není tomu tak. Být mužem či ženou můžeme být jak díky podobě genitálií, tak i díky našim projevům, vzhledu a osobnosti (Oakley, 2000).

Pohlaví

Je dichotomický znak, který je spolu s věkem jednou ze dvou základních sociologických charakteristik. Za normálních okolností jasně dané biologickými znaky. I ve vyspělých zemích pohlaví do značné míry ovlivňuje postavení jedince ve společnosti (Jandourek, 2012).

1.5 Genderový řád

Genderový řád je dán třemi úrovněmi: institucemi, interakcemi a identitou, jejichž provázaností tvoří stabilní a komplexní systém.

V první úrovni jedinec vstupuje do ustálené sociální struktury (např. škola), kterou nemá možnost výrazně ovlivnit. Tyto struktury jsou zdrojem nátlaku a příležitostí a stimulují tak osobnostní vývoj jednotlivců. Giddens (1991) uvádí, že existuje široký odborný konsensus, při kterém lidé tvoří sociální struktury a zároveň jsou sociálními strukturami tvořeni.

Do druhé úrovně vstupuje jedinec tím, že o sobě i o druhých uvažuje jako o ženách nebo mužích. Příklad: muži v přítomnosti žen omezují vulgaritu. Pokud náš gender není pro druhé osoby snadno rozpoznatelný, může dojít k nedorozumění až konfliktu. Gender determinuje průběh interakcí mezi lidmi a podílí se na pochopení komunikační situace.

Na třetí úrovni si jedinec uvědomuje sebe sama jako ženu, či muže, tedy genderovou bytost. Je k tomu nucen okolím pro naplnění organizačního principu. S touto genderovou příslušností pak spojuje svá rozhodnutí o aktivitách, kterým se chce věnovat a o přáních a hodnotách, o které bude usilovat (Smetáčková, 2016).

Instituce

Instituce jsou tvořeny souborem vzorců, jednání a vztahů, které jsou předávány ve společnosti. Řadí se zde morální zvyklosti a hodnoty a jejich kombinace se sociálními rolemi a kulturní činnosti a společenské rituály (Jandourek, 2012).

Interakce

Interakce označuje vzájemný vliv dvou, anebo více aktérů na úrovni komunikace, akce a práce (Jandourek, 2012).

Identita

Jedná se o hluboce prožívaný pocit vlastní totožnosti se svými životními rolemi. Tento pocit jedinec prožívá i při naplnění hodnot, které pro něj tvoří základ jeho života (Jandourek, 2012).

1.6 Genderová identita

K nejvýraznější diferenciaci genderové identity dochází v období mladé dospělosti. Její vývoj je v této době podmíněn interakcí biologických, psychických a sociálních faktorů. Rozvoj osobnosti příslušníků obou pohlaví má některé shodné znaky, ale objevují se v něm i rozdíly, které vyplývají především z rodičovství a odlišně chápaného partnerství, eventuálně i profesního uplatnění (Vágnerová, 2007).

Ze studií, zaměřující se na genderovou identitu dítěte, je zřejmé, že její vývoj silně ovlivňuje relativní moc rodičů, způsob, jak se každý z nich o dítě stará, a metody vynucování disciplíny (Oakley, 2000).

Feminita a maskulinita jsou charakteristiky genderu, které se v určité míře vyskytují u obou pohlaví (Jandourek, 2007).

Společnost chápe maskulinitu a feminitu jako vzájemně komplementární komplex charakteristik. V obou kategoriích přetrvává tradiční vymezení (Vágnerová, 2007).

Feminita

Feminita je charakteristické chování v dané kultuře, které se očekává od osob ženského pohlaví (Jandourek, 2007).

V tradičním pojetí představuje feminita typicky ženské vlastnosti, jako jsou submisivita, ohleduplnost vůči ostatním členům společnosti, intenzivnější prožívání emocionality, citlivost, tendence ke snadné ovlivnitelnosti jinými názory, vnímání a porozumění non-verbálních projevů, ochota naslouchat, schopnost poskytnout více informací a otevřenost.

V současnosti si ženy ponechaly tradiční femininní vlastnosti, ale zároveň je obohatily o nové prvky, které jsou nutné pro naplnění současných požadavků. I přes snahy harmonizace obou složek, ženám tato dvojrole přináší obtížně slučitelný způsob seberealizace.

Oproti tradičnímu pojetí v současnosti ubývá žen, které by byly ochotny se podřizovat ve všem a také žen, které vyžadují sexuální uspokojení pouze ve spojení s emočním vztahem. Zároveň přibývá vzdělaných žen, které umí velmi dobře uvažovat logicky a daří se jim skloubit emoční i racionální přístup.

Co se ale nezměnilo, je postoj žen k jejich vlastnímu vzhledu. Ženy stále kladou důraz na svou atraktivitu, štíhlost, čisté a upravené vzezření a celkový mladistvý vzhled. Tyto atributy potvrzují jejich ženskost a zvyšují tak přitažlivost v očích mužů (Vágnerová, 2007).

Maskulinita

Maskulinita ztělesňuje charakteristickou formu chování, která se od mužů v dané kultuře očekává. Jedná se o soubor psychologických a kulturních představ spojených s mužským pohlavím, které ale nejsou biologickým pohlavím determinované (Jandourek, 2007).

Mužnost je spojena s očekáváním mnoha projevů, jako jsou: síla, racionalita, nezávislost, soběstačnost, potřeba prosazování se, svobody a nezávislosti a nadřazenosti nad ostatními. Některé tyto projevy mužům vyhovují, jiné méně. Maskulinita je pro muže důležitější než pro ženy jejich feminita, a proto se více snaží vyhovět tradiční představě ztělesňující její charakteristické rysy. Také se snaží o prokazování a demonstraci těchto mužských projevů. Muži mají tendence k majetnickým sklonům, brát si co vidí a ovládat osoby a dění kolem sebe. Muži mají potřebu soupeření a konfrontace s ostatními a také mají sklony k riskantnímu chování. Muži jsou zaměřeni na výkon ve všech oblastech. V mužích je zakořeněn strach z prohry nebo ze selhání. Takový projev slabosti je vnímán jako důvod k odsouzení a následné ztrátě prestiže. Proto muže velmi uspokojí jakékoli ocenění a pochvala jejich výkonů. Muži nejsou ochotni mluvit o své emocionálnosti, což vede k problémům v partnerských vztazích. Podobný přístup muži preferují i v krizových situacích, kdy obvykle nehledají pomoc a uzavírají se sami do sebe (Vágnerová, 2007).

1.7 Genderové role

Femininní a maskulinní role je specifickým případem sociální role. V sociologii a sociální psychologii je sociální role (respektive genderová role) chápána jako chování očekávané od člověka v určité sociální pozici. Sociální role je vždy vztahová a komplementární, to znamená, že jedna role je smysluplná jen ve spojení s rolí doplňující (Smetáčková, 2016).

Každý novorozenec je klasifikován podle pohlaví a je mu okamžitě také připsán určitý gender. O chlapečkovi se často vyjadřujeme, jaký je to „kus chlapa“ a o holčičce jako o „roztomilé princezně“. Tyto reakce znamenají začátek procesu učení genderové role. Ten je tvořen čtyřmi fázemi:

1. Manipulace. Maminky dcery upravují, aby byly krásné. Díky tomu dcery přejímají matčin pohled na sebe sama a toto formování má trvalý efekt.
2. Směřování pozornosti. Děti dostávají ke hraní hračky rozlišené podle pohlaví a jsou odměňovány za jejich přijímání.
3. Verbální pojmenování. Poznámky „Jsi hodná holčička“ a „To je silný kluk“ vedou k utváření vlastní identity.
4. Aktivita. Dívky a chlapci jsou vedeni k tradičním ženským a mužským domácím pracím. Dále si pak dítě svou identitu osvojuje identifikací a imitací (Oakley, 2000).

1.8 Genderové stereotypy

Podle Renzetti (2003) jsou genderové stereotypy zjednodušené popisy toho, jak má vypadat „maskulinní muž“ či „femininní žena“. S těmito stereotypy souvisí názor, že muži nenesou žádné rysy ženskosti a naopak a že charakteristiky vztahující se k určitému genderu sdílejí všichni příslušníci daného pohlaví. Karsten (2006) uvádí tyto příklady:

Ženy jsou submisivní, pasivní, poslušné a klidné v projevech. Jsou to něžné pečující bytosti, rozené matky se smyslem pro rodinu. Jsou závislé, slabé, neschopné se samostatně rozhodovat, touží po jistotě a vyžadují ochranu. Jsou to šarmantní, okouzlující, přitažlivé, dráždivé a povolné parádnice. Také jsou emocionální, náladové, úzkostné a

nelogicky uvažující. Jsou příjemné, taktní a vnímavé, ale zároveň jsou i žvanivé. Dále jsou soucitné, ohleduplné a plné porozumění.

Muži jsou agresivní, bojovní, neohrožení a nesnadno zranitelní. Jsou stateční, odhodlaní, odolní a odvážní. Jsou podnikaví, aktivní, sebejistí a rádi soutěží. Projevují se sebevědomě, autoritativně, dominantně až panovačně a jsou to rození vůdci. Muži působí vyrovnaně, jsou schopni sebeovládání, jsou objektivní, přímí, věcní, racionální a realističtí. Jsou ctižádostiví, rozhodní a zároveň i rozvážní. Jsou to také nezávislí dobrodruzi. Muži jsou vyrovnaní, spolehliví, zodpovědní a také jsou tvrdí, velcí a silní a nikdy nepláčou

Ne všichni jedinci se vyznačují výše popsanými vlastnostmi a projevy. Mnozí lidé se těmto stereotypním obrazům zcela vymykají.

V české společnosti představují genderové stereotypy široce sdílenou a generalizovanou představu o typických charakteristikách mužů a žen.

1.9 Vývojové teorie

K hlavním zástupcům vývojových teorií se řadí S. Freud, L. Feuerbach, C. G. Jung a A. Adler.

Freudovská teorie se od kognitivní teorie a od teorie sociálního učení liší tím, že vývoj genderové identity podle ní závisí na vývoji specificky pohlavního sebevědomění jedince jako chlapce nebo dívky (viz výše). Námítkou proti freudovskému pohledu na věc jsou však nezvratné důkazy, že genderová role se v definitivní podobě vytváří už před třetím rokem života dítěte a před tím, než může nastoupit oidipovský konflikt. Rozlišení pohlaví v identifikaci dítěte s rodičem nevyplývá z oidipovského konfliktu, ale ze struktury rodiny (Oakley, 2000).

Německý filozof 19. století Ludwig Feuerbach napsal „V ženě se soustřeďuje princip života a lásky, v muži princip rozumu.“ Pro psychoanalýzu a její první představitele (S. Freud, C. G. Jung, A. Adler) byla tematika maskulinity a feminity základní. Navazovala přitom na evropské myšlenkové dědictví včetně antické mytologie, jak o tom svědčí Freudovy pojmy jako oidipovský komplex a Elektřin komplex. I v učení C. G. Junga je dichotomie maskulinita - feminita velmi důležitá. Znamý Jungův citát o tom, že „dokud muž nenalezne své ženství...“ svědčí o komplementárním pojetí těchto dvou charakte-

ristik, o důležitosti této polarity, analogické k polaritě vědomí a nevědomí. Dalším důležitým psychoanalytickým pojmem je maskulinní protest (z touhy po moci), který byl v roce 1910 postulován Alfredem Adlerem. U Adlera je nejdůležitější touha po moci, superioritě a konečně touha po dokonalosti.“ (Renzetti, 2005).

Teorie vývoje genderové identity

Vývoj a utváření genderové identity lze vysvětlit prostřednictvím mnoha různých teoretických přístupů. Nejstarší z teorií je psychoanalytická či identifikační teorie, kdy se dítě identifikuje s rodičem stejného pohlaví jako dítě. Další pohled na utváření a vývoj genderové identity zprostředkovává kognitivní vývojová teorie, založena na potřebě dítěte poznat svou identitu a akceptovat daná pravidla chování. Třetí významnou teorií je teorie sociálního učení, která vychází z předpokladu, že dítě ovlivňuje jeho sociální prostředí. Poslední teorií je teorie genderového schématu, která se zaměřuje na vývoj kognitivních struktur týkajících se informací o genderu (Janošová, 2008).

Freudova psychoanalytická teorie

Podle Freudovy teorie identifikace procházejí děti během svého osobního vývoje několika stádii. Během orálního a análního stádia se chlapci a dívky svým chováním a vnitřním prožíváním příliš neliší. Děti obou pohlaví soustřeďují své city především na matku, která zastává převážnou část péče o ně a uspokojuje většinu jejich potřeb. Teprve ve věku čtyř let si děti začínají být vědomy vlastních genitálií v souvislosti s odlišností od genitálií dětí opačného pohlaví. Během falického stádia dochází u dítěte k identifikaci: dítě si nevědomě utváří vlastní model chování podle vzoru rodiče stejného pohlaví, a učí se tedy chovat způsobem odpovídající jeho genderu. U chlapců nabývá láska k matce sexuální povahy a na otce pohlíží dítě, jako na soka. Při pohledu na ženské pohlavní orgány pojme domněnku, že dívky byly kastrovány. Proto se rozhodne s otcem dále nesoupeřit. Jeho identifikace je tedy motivována kastrovačnými úzkostmi. Dívky jsou motivovány závistí penisu, protože při ohledu na mužské genitálie nabývají dojmu, že byly kastrovány. Svou lásku přenáší na otce a závist pak dominuje jejich dalšímu mentálnímu životu. Veškeré specifické vzorce chování získané v dětství navíc Freud popisuje jako neměnné, jednou provždy dané. Ženy jsou v ní popisovány jako méněcenné, přičítá

se jim žárlivost, pasivita a masochismus. Freud ženy označuje ženy jako „méněcennou odchylku od mužské normy“ (Renzetti, 2005).

V návaznosti na Freudovu teorii je nasnadě zmínit výsledek rozsáhlého průzkumu z roku 1968, při kterém němečtí sociologové zjistili, že dvě třetiny třináctiletých Němek by si přálo být chlapci (Renzetti, 2005).

Teorie sociálního učení

Teorie sociálního učení se zaměřují na důsledky empiricky pozorovatelné události, nikoli na nevědomé pohnutky a pudy. Čerpají z psychologického směru zvaného behaviorismus, založeného na principu posilování. Následuje-li po určitém typu chování odměna, zvyšuje se pravděpodobnost, že se takové chování bude opakovat – pokud naopak následuje trest, pravděpodobnost dalšího opakování se snižuje. Děti jsou odměňovány za napodobování chování a trestány za nápodobu jiných. Děti nejvíce napodobují osoby, které se jim nejvíce podobají, zpravidla se jedná o rodiče stejného pohlaví, starší sourozence a vrstevníky (Renzetti, 2005).

Kognitivně vývojová teorie

Kognitivně vývojové teorie vycházejí z díla Jeana Piageta a Lawrence Kohlberga. Tito psychologové se zabývali studiem mentálních procesů, jejichž prostřednictvím děti rozumějí svým prožitkům a pozorováním. Děti se učí genderu (a genderovým stereotypům) v rámci svých rozumových snah o nalezení řádu v sociálním světě, který jsou obklopeny. V období od dvou do šesti let se děti nacházejí v předoperačním stadiu, kdy mají sklon utvářet neměnné mravní zákony a nemají ještě schopnost vnímat jednotu v různorodosti. Například děti rozeznávají pohlaví podle délky vlasů (Renzetti, 2005).

Teorie utváření genderu

Podle Sandry Bem má kultura každé společnosti soubor skrytých předpokladů o vzhledu, myšlení, emocích a chování, které se předávají z generace na generaci. Tyto předpoklady „optickými skly“. Nachází tři: genderovou polarizaci, androcentrismus a biolo-

gický esencialismus. Genderovou polarizací je míněno, že jsou muži a ženy považováni za bytostně odlišné z důvodu společenského uspořádání. Termín androcentrismus označuje mužskou nadřazenost ženám. Biologický esencialismus slouží k legitimizaci a racionalizaci předchozích dvou zmíněných optik tím, že je vysvětluje jako přirozený a nutný produkt vrozených biologických rozdílů mezi pohlavími (Renzetti, 2005).

2 ROLE ŽEN A MUŽŮ

V průběhu posledních padesáti let došlo ke změně v pojetí mužské a ženské role. Tento proces probíhal pomalu, ale jeho důsledky jsou viditelné. Lze jej pozorovat ve způsobu chápání vlastního postavení ve společnosti, ve vymezení identity, v sociálním očekávání zaměřeném na chování jedinců opačného pohlaví, ve vztahu k partnerství a rodičovství, v preferovaném stylu života, ale i v takových znacích, jako je oblečení nebo způsob trávení volného času. Vyšší vzdělání žen, jejich ekonomická soběstačnost a svoboda rozhodování o vlastním těhotenství, k níž došlo díky antikoncepci a možnosti umělého přerušování těhotenství, ovlivnily změnu v chápání obsahu tradiční mužské a ženské role. Díky tomu se změnilo nejen postavení žen, ale především jejich uvažování a chování. Harmonizaci mužské a ženské části osobnosti, která se jeví být trendem budoucnosti, zvládly v mnohem větší míře ženy. Důvodem není jen společenská nechuť k feminizaci mužů, s podobným postojem se musely vyrovnávat i ženy, ale spíše menší atraktivita a nízká sociální prestiž mnoha typicky ženských činností, jako je např. práce v domácnosti a stereotypní péče o malé děti (Vágnerová, 2007).

Jedním z problémů současné volnosti v naplnění partnerských rolí je nejednoznačnost a mnohdy i protikladnost požadavků, které ženy kladou na muže. Ženy často považují za žádoucí komplex velice rozmanitých, někdy i navzájem se vylučujících vlastností a způsobů chování. Projevuje se zde ambivalence ve smyslu kombinace přetrvávající potřeby idealizovaného, dominantního muže-opory a potřeby rovnocenného partnera, který by se podílel na plnění všech povinností spojených s fungováním rodiny. V krajním případě může jít až o představu absolutní podřízenosti muže, který vykonává mnohé domácí práce, ale nemá právo v rodině rozhodovat. Uvedené požadavky nejsou vždycky zcela slučitelné a tento fakt si mnohé ženy neuvědomují. Z toho vyplývá mnoho neshod i komunikačních potíží devastujících partnerský vztah. Rozpor se projevuje i v chování žen: současná žena někdy trestá muže za takový projev, který od něho zároveň vyžaduje. Zdá se, jako by jí šlo jen o to získat dominantního muže, kterého postupně dotlačí do submisivní a neimponující pozice. Mnohé ženy přijímají nezpochybnitelnou větší zátěž zaměstnání a péče o rodinu s tím, že ji kompenzují zdůrazňováním vlastních práv, leckdy až výsadního charakteru. Přičítají si právo rozhodnout o všem, co se bude v rodině dít, kdy budou mít děti, kolik jich bude a také právo rozhodovat o jejich výchově. Muž, který přijal pozici pasivního přežívání a na chodu rodiny se nepodílí, toto právo dle je-

jich názoru ztratil. Moc, kterou mají ve vztahu k potomstvu, se stala silnou zbraní žen, kterou občas užívají stejně nefér jako muži svou fyzickou sílu či ekonomické zvýhodnění (Vágnerová, 2007).

2.1 Vývoj role ženy a muže ve společnosti

Vágnerová (2004) uvádí, že role jsou vytvářeny zejména identifikací a nápodobou. K rozvoji potřebných zkušeností, které jsou často zaměřené na přípravu na budoucí role, dochází již od dětství. Děje se tak ve vztahu jak k ženské, tak i mužské roli. Každá nově osvojená role poskytne jedinci specifickou zkušenost. První rolí, kterou si jedinec v životě osvojí, je podřízená role dítěte. Tato role je dána ještě dostatečně nerozvinutými kompetencemi dítěte, ale i jeho postavením. Daná role se stává zdrojem základních sociálních zkušeností. Vývoj v adolescenci a mladé dospělosti s sebou přináší další role – a to zejména role partnerské a role profesní. Profesní role má zpočátku charakter podřízené role. Teprve časem dochází k diferenciaci profesních rolí, což umožňuje jedinci získat nadřazenou roli. Jedinou rolí, která je nezpochybnitelná, je role rodiče. Naplnění této role může být značně individuálně specifické.

2.2 Postavení ženy v současnosti

Postavení ženy ve společnosti prošlo za posledních sto let tak rychlými a zásadními změnami jako nikdy před tím. Ženy hodnotí tuto změnu spíše pozitivně, chápou ji jako projev emancipace, jako zvýšení jejich rovnoprávnosti s muži, které je spojené se zvýšením prestiže a možnosti dosáhnout lepšího sociálního postavení. Z psychosociálního hlediska jde o symetrizaci mužské a ženské role, která ženám slouží jako potvrzení jejich hodnoty. Ženy do své identity v současné době zahrnují dvě náročné a obtížně sloučitelné role: profesní a rodičovskou. Vzhledem k tomu jsou nuceny sladit svůj individuální samostatný rozvoj s udržením uspokojivých vztahů v rámci rodiny. Skloubení těchto obtížných úkonů je náročné a díky zvýšené emocionalitě pak ženy případný konflikt silně prožívají. Jde o střet tradičního pojetí feminity a novější emancipační tendence. Ženám je dáno právo o sobě rozhodovat, ale musí převzít zodpovědnost za svou volbu, což se pro ně stává obtížné. Pro ženy představuje rozpor mezi soukromou a veřejnou rolí problém, který musí vyřešit: úspěch v profesi často vyžaduje opačné vlastnosti a

kompetence než role manželky a matky. Není pochyb o tom, že potřeba či nutnost zvládnout zároveň rodinu a zaměstnání může vést k většímu zatížení mladých žen, posilovat jejich pocity frustrace a stresu. Obranné mechanismy, které vznikají jako reakce na subjektivně silný pocit zátěže, mohou být různé a mohou se nepříznivě projevit v rodině i v zaměstnání. Přetížená žena může hledat únik ze situace, která se pro ni stává nesnesitelnou. Na druhé straně potvrzují výsledky některých výzkumů pozitivní vliv mnohočetnosti obsahu ženské role. Každá z rolí, kterou člověk má, může sloužit k vyrovnání pocitů neuspokojení v jiné oblasti. Ženy, které jsou schopné zvládnout profesní roli a zároveň si vytvořily rodinné zázemí, získají lepší sociální hodnocení, více privilegií a tím i vyšší sebeúctu. Nehrozí jim izolace v rodině, mají dostatek různých sociálních kontaktů, které mohou působit korektivně (člověk si uvědomí relativitu svých problémů). Jejich životní styl není tak stereotypní, mají možnost získat více zkušeností, mohou rozvíjet různé kompetence. Jsou aktivnější, mají pocit větší kontroly nad svým životem, neupadají do stereotypu naučené bezmocnosti a zbytečné závislosti na partnerovi. Rozmanitost zdrojů uspokojení i zdrojů obtíží posiluje osobní rovnováhu a pozitivní citové ladění (Vágnerová, 2007).

2.3 Postavení muže v současnosti

V současné době pomalu mizí výhodnost a prestiž mužské role. Vyrovnáním genderových rolí muži získali pocity nejistoty a ohrožení. Proměna jejich role nebyla jasně definována, což může vést k jejich dezorientaci. Muž na formální úrovni ztratil v soukromém životě svou dříve deklarovanou dominanci i moc. Pokud by ji chtěl získat zpátky, musel by o ni bojovat a potvrdit ji reálnými kompetencemi. Už nejde o formu, ale o obsah. Muži jsou konfrontováni se sebevědomějšími a samostatnějšími ženami. Kdyby měla být udržena tradiční nerovnováha, museli by dosáhnout mnohem větší zralosti a imponovat něčím víc než jen dosavadním statutem. Tento fakt přispěl ke zvýšení nejistoty mužů a stimuloval různé obranné reakce: agresi, rezignaci a racionalizaci. Mužská role, stejně jako role ženská není v současné době přesně vymezena. Každý se jí snaží naplnit podle svých představ a kompetencí. Tato volnost přinesla řadu možností, ale zároveň ochuzení o formálně danou jistotu a zvýšila riziko vzniku konfliktů. Při výběru partnerky musí současní muži řešit dilema vyplývající z rozporu potřeby porozumění a sdílení mnoha aktivit s rovnocennou ženou a potřeby užít si mužskou dominanci

a moc ve vztahu s partnerkou, která má typicky ženské vlastnosti (která jej bude obdivovat, pečovat o něj a ve všem se mu podřizovat).

Mužská role je na současné době velmi redukována. Muž je vytlačován na okraj rodiny, a je považován za postradatelného. K této skutečnosti přispívá fakt, že vztahy mezi muži ve smyslu vztahu otce a syna jsou velmi slabé, nefunkční anebo chybí úplně. Role muže ve společnosti, zejména v profesi, se ve větší míře nezměnila a uchovává si většinu svých privilegií. Jeho profesní i společenská role je přesněji definována, takže ji může snadněji zvládnout. Může mu přinést i větší uspokojení, protože má možnost jí věnovat veškerý čas a energii. Zde hrozí riziko, že případný neúspěch v profesní oblasti nebude mít čím kompenzovat, což může mít v určitých situacích až devastující vliv (Vágnerová, 2007).

3 ČESKÁ SPOLEČNOST A KONFLIKT V GENDEROVÝCH ROLÍCH

Pro vystihnoutí aktuální situace v současné české společnosti je třeba uvést některá neodiskutovatelná data a tvrzení. Tyto skutečnosti se stávají konfliktem v genderových rolích.

1. V současnosti má průměrná česká žena jedno nebo dvě děti.
2. Průměrný věk, kterého se dožívají ženy, činí v současnosti asi 82 let.
3. Průměrný věk, kterého se dožívají muži, činí v současnosti asi 75,8 let.
3. Neexistují žádné medicínské důvody, proč by mělo těhotenství bránit ženě v jiných – v jakýchkoli – aktivitách. I když předpokládáme, že žena se těchto aktivit vzdá, zbývá jí ještě 97 % života. 2-3 roky stráví ženy v těhotenství a kojení.
4. Průměrná žena stráví asi 6 % svého plodného věku – nebo 3 % svého života – svázaná poutem reprodukce. (Oakley, 2000)
5. Většina lidí, zejména pak střední vrstva, je vysoce ohrožena ztrátou sociální úrovně v případě výpadku jednoho z příjmů partnerů. (Koukolík, 2015)
6. Dle Koukolíka (2015) nerespektujeme „kontraindikace trvalého soužití“. Proto nejčastější důvody konfliktů v dlouhodobém vztahu jsou:
  - všechny druhy těžší poruchy osobnosti
  - psychopatie včetně její neúplné formy
  - důsledky hlubší poruchy vazby
  - psychózy
  - jakýkoli druh chemické závislosti
  - přetrvávající sexuální nesoulad
  - příliš velké socioekonomické rozdíly
  - religiózní rozdíly, například závislost na sektě
  - nerespektování genderové rovnosti

3.1 Demografická data o české společnosti

Vybrané tabulky a grafy z demografických dat o České republice slouží k logickým úvahám a zamyšlení nad vývojem a směřováním české společnosti. Na interpretovaná data lze nahlížet jako na pomocné ukazatele při následujících andragogických analýzách a výstupech k získání širšího pohledu o české společnosti.

Tab. 1: Struktura obyvatelstva České republiky podle pohlaví, věku a stupně vzdělání v roce 2015.

Struktura obyvatelstva podle pohlaví, věku a vzdělání (rok 2015, data v tisících)			
Věková skupina	Stupeň vzdělání	Ženy	Muži
0 - 14	Celkem	791,1	832,6
15 - 24	základní bez vzdělání	224,1	240,8
	střední bez maturity	44,2	97,9
	střední s maturitou	211,5	182,5
	vysokoškolské	41,0	25,1
	Celkem	520,9	546,3
25 - 44	základní bez vzdělání	83,1	81,4
	střední bez maturity	392,6	607,8
	střední s maturitou	609,2	582,3
	vysokoškolské	469,5	370,7
	Celkem	1 554,5	1 642,1
45 - 64	základní bez vzdělání	173,4	69,7
	střední bez maturity	473,6	678,7
	střední s maturitou	525,0	370,8
	vysokoškolské	214,8	256,0
	Celkem	1 386,8	1 375,1
65 +	základní bez vzdělání	328,7	68,4
	střední bez maturity	354,4	397,5
	střední s maturitou	345,0	204,1
	vysokoškolské	89,0	121,7
	Celkem	1 117,1	791,6
Celkem ČR 2015	základní bez vzdělání	809,4	460,2
	střední bez maturity	1264,8	1781,8
	střední s maturitou	1690,7	1339,7
	vysokoškolské	814,4	773,4
	Celkem	5 370,4	5 187,7
		10 558,1	

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvatelstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>

Z tabulky (Tab. 1) můžeme jednoznačně vyvodit, že mladší generace dosahují vyšší úrovně vzdělání než generace jejich rodičů. Dá se tedy konstatovat, že všeobecná vzdělanost české společnosti roste. Což také dokazuje graf (Příloha P III, Graf 12) „obyvatelstvo České republiky podle dosaženého vzdělání v letech 1950–2011“.

Struktura obyvatel České republiky podle pohlaví, věku a stupně vzdělání byla také využita, po přepočtu na procentuální vyjádření jednotlivých kategorií, pro stanovení adekvátních kvót pro výběr výzkumného souboru dotazníkového šetření (viz Příloha P V).

Z tabulky „vývoj počtu obyvatel České republiky podle pohlaví v letech 1993–2015“ (viz Příloha P III, Tab. 27) můžeme říct, že poměr mužů a žen v české společnosti se v posledních dvou desetiletích nijak radikálně nezměnil. Od roku 2008 je procentuální poměr mužů a žen v České republice ve své podstatě konstantní.

Dalším ukazatelem vypovídajícím o kvalitě života české společnosti je vývoj střední délky života. Průměrná délka života v České republice kontinuálně narůstá jak u mužů, tak u žen, avšak tempo růstu průměrné délky života mužů je v posledních 20 letech rychlejší a muži se tak ženám nepatrně přibližují (viz Příloha P III, Tab. 28).

Navazujícím ukazatelem, který souvisí s rostoucí věkovou délkou průměrného dožití, je úmrtnost. Úmrtnost českého obyvatelstva od dob vzniku samostatné České republiky v roce 1993 po dobu téměř dvou desetiletí klesá, čímž koreluje se skutečností, že průměrná délka života české společnosti narůstá, nicméně se tento trend v posledních 5 letech obrací a pomyslné „nůžky“ dvou korelujících křivek se začínají rozevírat. Tento nárůst úmrtnosti v posledních letech však může být zapříčiněn faktem, že česká populace všeobecně stárne a seniorů neustále přibývá (viz Příloha P III, Tab. 29).

Jedním z nejsledovanějších ukazatelů, reflektujícím, kam se česká společnost posouvá, rozšiřuje a vyvíjí je porodnost. Ta od nejsilnějších dob sedmdesátých a osmdesátých let minulého století neustále klesá. Nicméně počet narozených dětí se od roku 2000 do současnosti výrazně navýšil, po roce 2010 tento trend opět klesá (viz Příloha P III, Tab. 30).

Tabulka sledující prvních sňatky v České republice podle věku snoubenců jednoznačně nastiňuje trend posledních 30 let. Všeobecně lze říci, že průměrný věk uzavření prvního

sňatku se v České republice posunuje k vyššímu věku. Reflektuje tak očekávání a nároky společnosti od jednotlivých pohlaví v současné době (viz Příloha P III, Tab. 31).

Počet rozvodů od dob vzniku samostatné České republiky do současnosti výrazně klesl. U manželství trvajících do 24 let je procentuální pokles v jednotlivých délkách trvání manželství (0, 1–4, 5–9, 10–14, 15–19, 20–24 let) srovnatelný. Naopak lze pozorovat trend vyššího nárůstu rozvodovosti u manželství, které trvají déle jak 25 let (viz Příloha P III, Tab. 32).

Významnou změnu lze sledovat v České republice u vývoje průměrné hrubé měsíční mzdy. V České republice se průměrná hrubá mzda od roku 1996 radikálně navýšila, a to více jak o 250 %. Procentuální rozdíl mezi ženskou a mužskou průměrnou hrubou měsíční mzdou má z dlouhodobého hlediska tendenci klesající. Lze tedy konstatovat, že mzdy žen a mužů se v průběhu posledních dvou desetiletí nepatrně vyrovnávají (viz Příloha P III, Tab. 33). Detailnější náhled, ukazující srovnání vývoje hrubých mezd podle pohlaví, nám blíže zobrazuje následující tabulka.

Tab. 2: Průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice podle pohlaví a vzdělání v roce 2013

Průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice podle pohlaví a vzdělání v roce 2013 (v Kč)			
Ukončené vzdělání	Průměrný plat mužů	Průměrný plat žen	Poměr platů mužů a žen v %
základní	18 300	12 900	142
střední bez maturity	19 700	14 300	138
střední s maturitou	26 000	20 500	127
vyšší odborné	27 800	21 400	130
vysokoškolské 1.st.	32 300	24 700	131
vysokoškolské 2.st.	37 500	28 600	131
postgraduální	45 400	32 500	140

Zdroj: <http://www.platy.cz/analyzy/zeny-musi-mit-vyssi-vzdelani-nez-muzi-aby-mely-stejny-plat/50110>

Z tabulky (Tab. 2) jednoznačně vyplývá, že ženy musí mít o jeden stupeň vyšší vzdělání než muži, aby dosáhly na stejnou průměrnou mzdu. Trend vývoje mezd podle stupně

dosaženého vzdělání je logický, čím vyšší ukončené vzdělání daný jedinec má, tím pobírá vyšší hrubou měsíční mzdu. Procentuální rozdíl mezi mzdami žen a mužů je nejvyšší u nejnižšího možného dosaženého vzdělání – základního, a naopak u nejvyššího – postgraduálního.

Pod hranicí chudoby žilo v České republice roku 2014 celkem 1 562 430 osob. Podíl žen ohrožených příjmovou chudobou byl 16,3 %, podíl stejně ohrožených mužů byl 13,3 %, pro srovnání s rokem 2011 to bylo 10,7 % žen a 8,9 % mužů, celkem 1 022 307 osob (Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvateľstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>).

V rámci nezaměstnanosti pak byl v roce 2015 podíl žen 53,2 % a mužů 46,8 %. Tento nepatrný rozdíl mezi ženami a muži se v posledních letech vyrovnává, v roce 2011 to bylo 60,2 % žen a 55,3 % mužů (Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvateľstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>).

3.2 Konflikt v genderových rolích

Renzetti (2003) při zmínce o genderových stereotypech uvádí následující konflikt. Některé ženy i muži se představám o chování, které je pro ně typické, vymykají. Někdy jsou takoví lidé vnímáni pozitivně, častěji jsou ale označováni za narušené, zkažené až deviantní a podle toho s nimi i jejich okolí také jedná.

Janebová (2006) ve své knize o sociálních problémech genderu pojednává o konfliktu v kontextu s genderovým kontraktem. Ve společnosti, jejich institucích a neformálních skupinách existují pravidla, která v různých oblastech znevýhodňují vždy jedno pohlaví. Tato pravidla jsou uplatňována v každodenním životě dané kultury, ve které se jedinec nachází. Základem pro tato pravidla jsou všudypřítomné kolektivní stereotypní představy, které určují činnosti a chování typické pro určité pohlaví. Tyto stereotypní představy diktují charakteristické projevy pro muže a ženy v oblastech schopností a vlastností, přání a tužeb, jejich možností, povinností a zodpovědnosti. Stereotypy se stávají kulturní normou, která je předávána prostřednictvím socializačního procesu. Důsledky takové iluze mají daleký dosah. Genderové stereotypy se stávají přirozenými normami, dokonce jsou zakotveny v platné legislativě dané společnosti.

3.3 Problémy z aspektu gender

Postavení žen a mužů v rodinné a partnerské sféře

Janebová (2006) uvádí, že instituce rodičovství je zásadně ovlivněna tzv. „kultem mateřství“, kdy žena je automaticky považována za odborníka na péči a výchovu dětí. Muž je z tohoto procesu vyloučen a negativní důsledky takového přístupu nesou jak muži, tak i ženy. Ženy také přikládají výchově dětí vyšší hodnotu než muži. Sledování vývoje dětí vnímají jako největší životní radost a péči o děti popisují jako naplnění vlastního života.

Z pohledu diskriminace se ženy, především samoživitelky setkávají se znevýhodněním na trhu práce. Kdežto muži jsou vnímáni jako neplnohodnotní v rámci péče a výchovy dětí v případě rozvodu. Statistická data uvádějí, že v případě rozvodu jsou děti svěřeny z 90 % do péče matky, 7 % do péče otce pouhých 2 % jsou svěřena do střídavé péče.

Touha po rovnosti partnerů existuje pouze na teoretické rovině. Muži sice přijímají ženskou emancipaci, zároveň však nejsou ochotni měnit své dosavadní chování a nároky. Ženy zmiňovanou emancipaci dále prosazují, ale v rodinném životě stále vykonávají tradiční roli pečovatelky a uklízečky, aniž by proti tomu protestovaly. Dokonce tyto povinnosti označují za výsledek svobodné volby. Pokud se nějakým párem daří praktikovat rovnost ve vztahu, narozením dítěte takové uspořádání končí. Partneři pak přechází na tradiční dělbu rolí a od žen se očekává, že budou pro rodinu obětovat nejen samy sebe, ale i své ambice a zájmy. Pokud se v takové situaci rozhodnou započít protest, mohou čekat nepochopení a podezření z nedostatečné oddanosti partnerovi a rodině. Je nabíledni, že v takto fungujícím vztahu nemohou být ženy spokojené. Tato nespokojenost se projevuje i v manželském životě. Ženy mužům vytýkají nedostatek intimnosti, komunikace a malou nebo žádnou účast muže na chodu domácnosti a výchovy dětí. Tato skutečnost se promítá i do statistik kdy návrhy žen na rozvod činí 44 %, kdežto u mužů jen 24 %. Zbýlých 31 % návrhů bylo společných. (Zdroj: ČSÚ: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvательства-4-ctvrtletí-2015>)

V partnerském životě vykazují ženy vyšší míru spokojenosti před narozením dětí. U mužů se naopak míra spokojenosti narozením dětí zvyšuje. S dětmi je pro ženy obtížnější zvládat péči o rodinu a zároveň si budovat kariéru. Řešením pro mnohé ženy je rezignace na kariéru a rození dalších potomků. I když jsou pro ženu děti zdrojem její nespokojenosti, českým ideálem stále zůstávají dvoudětné rodiny. Otázkou zůstává, co je skutečným zdrojem ženské nespokojenosti a jak se tato nespokojenost dá řešit?

Práce v domácnosti provádí v drtivé většině ženy a tento druh činnosti má v české společnosti nízkou prestiž. I přes skutečnost, že jsou tyto úkony usnadněny různými přístroji a pomocníky, trvá ženám péče o domácnost stejně dlouho jako na konci 18. století. Je to způsobeno vyššími nároky na čistotu, zvětšením našich obydlí a zvýšením počtu věcí, které vlastníme. Ženy tak domácími pracemi tráví průměrně 25 hodin týdně, které si pro tuto činnost musí vyhradit ze svého osobního volna. Menšina mužů, kteří se těmto činnostem také věnují, jimi tráví pouze 10 hodin týdně. Oproti západním zemím jsou názory českých mužů a žen konzervativní. Přibližně 90 % mužů a žen v České republice si myslí, že muž má vydělávat peníze a žena se má starat o rodinu a domácnost. V domácnostech to pak z pravidla vypadá tak, že se žena věnuje jak kariéře, domácím pracím, tak i péči o děti a muž jí vypomáhá. Realita však neodpovídá představě mužů a žen o podobě dělby těchto prací. Ženy by uvítaly spravedlivější rozdělení těchto prací, mužům toto rozdělení připadá spravedlivé, ale nestejně rozložené.

Postavení žen a mužů v pracovní sféře

Janebová (2006) uvádí, že ve sféře sociální práce je podporováno tvrzení, že mužská nezaměstnanost je významnější problém než ženská nezaměstnanost. Tento diskriminační předpoklad pak vede k růstu chudoby žen, která se projevuje jak uvnitř rodin, tak i ve společnosti obecně. Zaměstnané ženy zároveň dosahují až o jednu třetinu horšího ohodnocení než muži. Ženy zároveň zastávají nižší pozice, na rozdíl od mužů nejsou jejich považovány za plnohodnotné, jejich práce je spojena nejistými vyhlídkami do budoucna. Rodičovství je sice společnou záležitostí partnerů, ale na pracovním trhu ženy znevýhodňuje daleko více než muže.

Do jejich pracovních schopností se navíc promítají genderové stereotypy, které předurčují jejich vlastnost (viz níže feminita a maskulinita). V důsledku toho se pak ženy realizují jen v oblastech, které jsou pro ně genderově vhodné. Nejvíce žen proto můžeme hledat na pozicích sociálních pracovníků, zdravotních sester a učitelek. Pro muže se narozením potomků mnohé nemění, pro ženu je tato událost zásadním omezením jejich kariérních možností. V souvislosti s tím nás pak nepřekvapuje, že na nejvyšších manažerských pozicích můžeme zpravidla vidět ženy bezdětné. Křížková (2004) uvádí, že většina českých manažerek se při přijímacích pohovorech setkala s diskriminačními otázkami.

Ženy se obecně setkávají se ztíženým přístupem k prestižnějším pozicím. Organizace se proto snaží nabízet genderově neutrální pracovní místa, kde při dosahování a hodnocení pracovních výsledků nebude brán ohled na rodinnou či osobní situaci pracovníka. Je ale zřejmé, že i přes takto nastavená pravidla budou genderově neutrálně koncipované pozice více vyhovovat mužům, kteří nejsou zatíženi rodinnými povinnostmi. Organizace se ženám snaží usnadnit skloubení osobního a profesního života pomocí tzv. „family-friendly“ forem práce. Ženám je tak umožněno pracovat z domu a přizpůsobit si pracovní dobu dle svých požadavků.

Muži i ženy uvádí, že vedle pohlaví jsou diskriminováni z důvodu věku, vzdělání, zdravotního stavu a na posledním místě z důvodu rasy a národnosti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODIKA VÝZKUMU

Pro zjištění potřebných údajů o názorech a postojích žen a mužů ve vztahu k jejich vlastním rolím a k rolím opačného pohlaví bylo použito kvantitativního výzkumu. Byly zvoleny metody zjišťování dat od respondentů prostřednictvím dotazníkového šetření, které se jeví pro tuto problematiku jako nejvhodnější. Výzkum proběhl ve dvou etapách: přípravné a realizační, které jsou popsány podrobněji níže.

Metody výzkumu

Kvantitativní výzkum popisuje zkoumanou skutečnost pomocí proměnných znaků, které lze vyjádřit číselnými údaji, a které se dají dále matematicky zpracovat a analyzovat pomocí precizního a jednoznačného vyjádření. Zpravidla tak zjišťuje množství, rozsah nebo frekvenci výskytu jevů, jejich míru či stupeň, za pomoci matematické statistiky. V tomto výzkumu zkoumané osoby byly vybírány tak, aby co nejlépe reprezentovaly jistou populaci, čehož bylo dosaženo pomocí stanovení stejných kvót vybíraného vzorku respondentů. Následný výběr v populaci byl zvolen náhodně, jelikož tak nejlépe odpovídá požadavkům matematické teorie pravděpodobnosti.

Výzkumný soubor

Předmětem výzkumu, nebo též subjektem výzkumu, byli všichni lidé, o kterých mohl výzkum získat informace, ti tvořili základní soubor, populaci. Ten je však poměrně rozsáhlý. Proto jsem bylo nutno ze základního souboru získat **soubor výběrový**, nebo též výzkumný, tak aby byl reprezentativní. Toho bylo dosaženo pomocí náhodného stratifikovaného výběru pomocí kvótního (proporčního) výběru, v němž zastoupení osob odpovídá proporci výskytu daného znaku (věk, pohlaví, vzdělání) v základním souboru.

Dotazník

Podmínkou racionálně plánovaného výzkumu musí být jasně stanovený a dostatečně konkrétní cíl, na jehož základě je zkonstruován promyšleně strukturovaný dotazník (Gavora, 2010).

Výhodami dotazníkového šetření je rychlý a ekonomický sběr dat, možnost kvantifikovat získaná data a podrobit je detailní statistické analýze, která umožňuje získané výsledky zobecnit a využít pro predikci budoucího stavu (Chrátka, Kočvarová, 2015).

Základní strukturu dotazníku tvoří tři části. Úvodní část popisuje respondentům účel a požadavky na vyplnění dotazníku. Druhá část obsahuje demografické položky, sledující strukturu respondentů z hlediska věku, pohlaví vzdělanosti atd. Třetí věcná část je tvořena položkami sledujícími cíle výzkumu. V závěru je pak poděkování za vyplnění dotazníku a doplňující položka.

Řazení otázek není vždy tematické. V úvodu byly řazeny otázky lehčí, abychom neodradili respondenty, následovaly těžší a méně zajímavé otevřené otázky, které byly proloženy uzavřenými otázkami s jednoduchou odpovědí.

4.1 Přípravná etapa

Před začátkem samotného výzkumu byl stanoven cíl výzkumu a definován výzkumný problém a výzkumné otázky, které chceme daným výzkumem zodpovědět. Následně byly stanoveny hypotézy, na základě kterých, byl spolu se zohledněním cílů, problému a otázek výzkumu, později sestaven dotazník.

Stanovení cíle

Vzhledem k faktu, že v posledních desetiletích zaznamenávají klasické role žen a mužů nejen v české společnosti jisté změny, je nutné mluvit o sblížování, přebírání či transformaci těchto rolí. Je to dáno zejména tím, že v naší společnosti nejsou pevně stanove-

ny hranice typicky mužské a typicky ženské role, které si každé pohlaví svým způsobem vytváří samo.

Hlavní cílem výzkumu bylo zjistit rozdíly v postojích a názorech žen a mužů vůči jejím rolím a najít oblasti významných názorových rozdílů. Cílem výzkumu bylo také potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy.

Samotný výzkum je tematicky zaměřen na postoje dospělých lidí v určitých oblastech. Byly zkoumány požadované vlastnosti ideálních mužů a žen a zároveň byly konfrontovány s reálným stavem. Byly zjišťovány názory na otázky, kdo by měl v rodině vydělávat peníze, zabezpečovat rodinu a kdo pečovat o děti a domácnost, zda ženy zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život, zda by se neměly raději angažovat v rodinné než v pracovní sféře, zda jsou muži schopni zvládnout výchovu dětí. Zkoumali jsme, které role ženy a muži nezvládají a zda jsou muži či ženy nějak v současné společnosti znevýhodněni.

Výzkumný problém

Byl zvolen relační (vztahový) výzkumný problém, definovaný následující otázkou:

- **V jakých oblastech existují významné rozdíly v názorech žen a mužů vůči jejím rolím?**

Výzkumné otázky

Vzhledem ke stanovému výzkumnému problému, byly definovány následující výzkumné otázky.

VO1: - Jaké jsou postoje žen a mužů k zabezpečování rodiny a péči o děti a domácnost?

VO2: - Jaké jsou představy o ideálních vlastnostech žen a mužů?

VO3: - Jaké je ideální rozdělení rolí ženy a muže v soukromé a veřejné sféře?

VO4: - Jaké nedostatky jsou vnímány v rolích současných žen a mužů?

Stanovení hypotéz

Byly stanoveny následující čtyři hypotézy, které byly výzkumem buďto potvrzeny nebo vyvráceny.

- H1:** - Muži si myslí častěji než ženy, že zvládají zabezpečit rodinu.
- H2:** - Ženy si myslí častěji než muži, že zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život.
- H3:** - Ženy uvádějí častěji než muži, že plnohodnotně zvládnout výchovu dětí není samotný muž schopen.
- H4:** - Muži si myslí častěji než ženy, že by se ženy měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře.

Zdroje informací

Ve výzkumu bylo využito primárních i sekundárních zdrojů dat. Zdrojem primárních informací (dat) bylo osobní dotazování obyvatel České republiky pomocí dotazníku, tedy samotný výzkum. Zdrojem sekundárních dat byly informace získané z již provedených výzkumů na podobné téma, odborná literatura z oblasti sociologie, dále statistické údaje a odborné časopisy dostupné na internetových stránkách.

Výzkumný soubor

Základním vzorkem byli obyvatelé z celé České republiky, z měst i obcí, zejména potom z kraje Zlínského, Jihomoravského a Hlavního města Prahy, starší 15 let. Vybraný výzkumný (výběrový) soubor tvořilo **200 respondentů**, kteří byli vybráni **náhodným proporčním výběrem** podle kvót odpovídajících rozložení základního souboru, stanovených na základě statistických dat z roku 2015, podle pohlaví, věkové struktury a úrovně dosaženého vzdělání obyvatel České republiky (příloha P V). V každé věkové kategorii a stupni vzdělání byly stanoveny odpovídající procentuální kvóty žen i mužů jaké jsou procenta ve struktuře obyvatel České republiky v daných věkových kategoriích a stupních vzdělání. Byla tak zajištěna vysoká **reprezentativnost** vybraného výzkumného souboru.

Tvorba dotazníku

Nezbytné pro osobní dotazování bylo vytvoření dotazníku. Písemný dotazník byl sestaven na základě stanovených cílů a hypotéz, a je složen celkem z 26 otázek týkajících se názorů a postojů žen a mužů ve vztahu k jejich vlastním rolím a k rolím opačného pohlaví. Otázky jsou roztrženy podle formy odpovědi na otevřené, polootevřené a uzavřené, a podle charakteru na identifikační a věcné. Byly konstruovány tak, aby korespondovaly se stanovenými hypotézami a bylo z nich možné získat data potřebná k jejich potvrzení nebo vyvrácení.

Metoda analýzy dat

Získaná data z dotazníkového šetření byla zpracována primárně do datové matice, za využití počítačového programu MS Excel. Následně se s daty pracovalo jak v programu MS Excel, tak MS Word. Data byla analyzována za pomoci matematických a statistických metod. Pro získání zajímavých a přínosných výsledků byla zkoumána pomocí několikastupňového třídění a byly vyhledávány významné vztahy. Výsledky byly přeneseny a interpretovány v přehledných tabulkách a grafech.

Pilotáž

Pro získání kvalitních a validních dat z realizovaného výzkumu je nezbytné, aby dotazník a jeho otázky respondenti správně pochopili. Z tohoto důvodu byla realizována před samotným výzkumem tzv. pilotáž. Ta proběhla na malém vzorku respondentů 7 lidí, z důvodu odhalení nedostatků, nesrovnalostí, nelogičností a chyb v dotazníku. Pilotáž byla zpětnou vazbou, zda byly všechny kladené otázky respondenty pochopeny, srozumitelně formulovány a odpovědi na ně byly jednoznačné. Po absolvování pilotáže byl dotazník nepatrně upraven a přepracován. Následně proběhla samotná realizace vlastního sběru dat v terénu.

Harmonogram činností

Činnost	Týden															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Definování problému	X															
Plán výzkumu		X														
Tvorba dotazníku			X	X												
Pilotáž					X											
Sběr údajů						X	X	X	X	X	X					
Zpracování údajů											X	X	X			
Analýza údajů													X	X	X	
Závěrečná zpráva															X	X

Tab. 3: Časový harmonogram činností

4.2 Realizační etapa

Způsob sběru dat

Primární data byla sbírána kvantitativní metodou za pomoci dotazníku, formou osobního dotazování face-to-face. Aby bylo získáno 200 vyhovujících respondentů splňující kvótní výběr pohlaví, věkové struktury a úrovně dosaženého vzdělání, bylo zapotřebí oslovit 312 lidí. Neboli 312 dotazníků bylo přetříděno a z nich vybráno 200 vyhovujících respondentů, u kterých proběhla hlubší analýza získaných odpovědí. Zbýlých 112 dotazníků nebylo analyzováno a zahrnuto do výzkumu. Respondenti byli dotazováni tazatelkou technikou vhodné příležitosti. Dotazování probíhalo v několika městech a obcích České republiky na veřejných prostorech a ve veřejných budovách, a to v období leden až únor 2017. Dotazování proběhlo zcela anonymně. Respondenti nebyli při vyplňování dotazníku nijak časově limitováni, potřebná doba byla individuální, minimální časový interval byl však vždy 20 minut. Návratnost správně vyplněných dotazníků byla stoprocentní, neboť dotazování a vyplňování respondentem probíhalo za asistence tazatelky.

Zpracování shromážděných dat

Jednotlivým otázkám a možnostem odpovědí byly přiděleny kódy a vyplněné dotazníky očíslovány. Následovalo zpracování do elektronické podoby a přepsání do předem vytvořené datové matice v programu MS Excel. Bylo provedeno stupňové třídění s nezbytnými výpočty nutné k analýze získaných dat. Výsledky výzkumu byly interpretovány ve vytvořených grafech, tabulkách a popisech.

5 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Tato kapitola analyzuje na základě vyhodnocení jednotlivých otázek strukturovaného dotazníku současné názory a postoje žen a mužů v České republice ve vztahu ke genderovým rolím. V úvodu bude popsáno vyhodnocení dotazníkového průzkumu a poté budou vyvráceny nebo potvrzeny stanovené hypotézy. Díky tomuto sociologickému výzkumu budou analyzovány vzájemné konflikty v názorech žen a mužů v různých oblastech, které jsou interpretovány v přehledných tabulkách a grafech.

5.1 Vyhodnocení dotazníku

Pro bližší vyhodnocení a analýzu výzkumu bylo třeba otázky rozdělit na základě jejich charakteru na identifikační a věcné. Identifikační otázky týkající se demografického rozdělení byly zařazeny na úvod dotazníku, věcné otázky zkoumající řešený problém následují za nimi.

1. Struktura respondentů dotazníku

Struktura respondentů byla vybrána podle procentuálních kvót stanovených na základě statistických dat podle pohlaví, věkové struktury a úrovně dosaženého vzdělání obyvatel České republiky (příloha P V), která byla zjišťována v otázkách číslo 1–3. Dalšími třídícími otázkami, které nám strukturu respondentů blíže specifikují, jsou otázky číslo 4–7, které respondenty dále třídí dle rodinného stavu, pobytu ve městě či obci, typu bydlení a skutečnosti, zda mají či nemají děti. Strukturu respondentů dotazníku dle otázek číslo 1–7 přesně ukazuje tabulka tříděná podle pohlaví v příloze P VI.

Respondenty tvoří 51 % žen a 49 % mužů, nejčetnějšími větvovými skupinami jsou respondenti ve věku 25–44 let (36 %) a 45–64 let (31 %), nejčastěji vyskytovaným vzděláním je středoškolské bez maturity (34 %) a středoškolské s maturitou včetně vyššího odborného (34 %). Nejvíce byly zastoupeny tyto skupiny: 62 % ženatých nebo vdaných respondentů, 54 % respondentů bydlících v městech s počtem obyvatel 15.000–100.000, 56% respondentů žijících s partnerkou nebo partnerem a dítětem, a 72% respondentů majících dítě.

2. Zkušenosti s partnerským soužitím

Tento faktor zkoumala otázka číslo 8, která dále respondenty rozdělila na 2 skupiny. Jako rozhodující kritérium bylo zvoleno odžití dlouhodobějšího vztahu v trvání déle jak 2 roky v jedné domácnosti. Předpokládali jsme, že respondenti s touto zkušeností již mají nějakou představu o fungování partnerských vztahů a mají praxi s rolemi ženy a muže v běžném životě. Takoví respondenti pak mohou zkušenost hodnotit a vyjadřovat své názory a představy o ideálním soužití a rozdělení vzájemných rolí. Pro další výzkum byli tito respondenti rozhodující. Celkem jich bylo 152, tedy 76 %. Zkušenost s partnerským vztahem v jedné domácnosti, trvajícím déle jak 2 roky nemělo 48 dotázaných, tedy 24 % všech dotázaných.

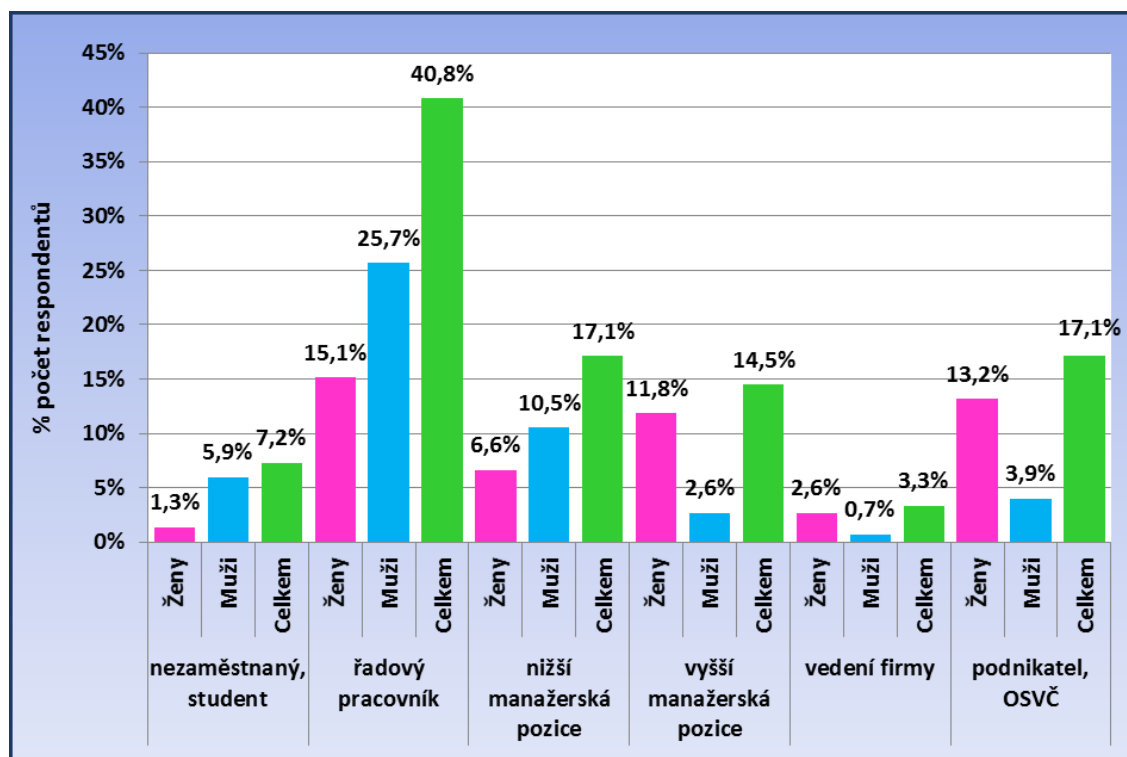
Následující tabulka (Tab. 4) znázorňuje zkušenost s partnerským soužitím v jedné domácnosti delším jak 2 roky, tříděného dle pohlaví a skutečnosti, zda tázaní mají děti či ne (zjištěno v otázce číslo 7).

Rozdělení respondentů dle zkušenosti s partnerským soužitím								
ZKUŠENOST SOUŽITÍ			POHLAVÍ			DĚTI		
Ano	152	76%	Ženy	77	39%	Ano	76	38%
						Ne	1	1%
			Muži	75	37%	Ano	66	33%
						Ne	9	4%
Ne	48	24%	Ženy	25	13%	Ano	0	0%
						Ne	25	13%
			Muži	23	11%	Ano	2	1%
						Ne	21	10%

Tab. 4: Rozdělení respondentů dle zkušenosti s partnerským soužitím, dle pohlaví a faktu, zda mají či nemají děti.

3. Zastávané pracovní pozice partnera

Na otázku číslo 9 odpovídalo pouze 152 respondentů, kteří prokázali zkušenost s partnerským soužitím v jedné domácnosti delším jak 2 roky. Jak odpovídali, tito vybraní respondenti, vidíme na grafu (Graf 1) níže, který znázorňuje rozdělení dle pohlaví.

Graf 1: Pracovní pozice partnera podle odpovědi žen a mužů

U mužů převažují partnerky na společensky méně prestižních pozicích, tyto znázorňují první tři skupiny grafu (Graf 1) vlevo, možnosti – nezaměstnaný/student, řadový pracovník a nižší manažerské pozice. Poměr se však otáčí v polovině grafu. Zde naopak u žen převažují partneři na pozicích s větší společenskou prestiží, znázorněny v grafu následujícími třemi skupinami vpravo možnosti - vyšší manažerské pozice, vedení firmy a podnikatel.

4. Zastávané práce (role) partnerů dotázaných v partnerském vztahu

Tento trend sledovala otázka číslo 10. Opět odpovídalo pouze 152 vybraných respondentů, kteří měli zkušenost s partnerským soužitím v jedné domácnosti delším jak 2 roky. Niže jsou uvedeny nejčastěji frekventované odpovědi, které byly rozděleny do kategorií podle odpovědí žen a mužů.

Zastávané práce (role) partnerek mužů (tedy žen, vyjádřené slovy muže)

Péče o domácnost – vaří, uklízí, pere, nakupuje. Stará se o děti a jejich výchovu. Vyřizuje potřebnou komunikaci s úřady. Stará se o finance, zajišťuje účetnictví rodiny.

Zastávané práce (role) partnerů žen (tedy mužů, vyjádřené slovy žen)

Péče o domácnost – opravy, montáže, technické činnosti, výpomoc s úklidem, vařením, nákupem, zahradou. Role přítele a kamaráda – svěřování se, řešení problémů. Stará se o děti – zajišťuje materiální podporu, odvoz z kroužků. Finančně zabezpečuje domácnost a rodinu.

5. Zastávané práce (role) dotázaných v partnerském vztahu

Tyto odpovědi byly získány otázkou dotazníku číslo 11. Opět odpovídalo pouze 152 vybraných respondentů, kteří měli zkušenost s partnerským soužitím v jedné domácnosti delším jak 2 roky. Nejfrekventovanější odpovědi byly rozděleny podle pohlaví.

Zastávané práce (role) žen

Péče o domácnost – vaří, uklízí, pere, nakupuje, pečuje o zahrádku. Stará se o děti a jejich výchovu. Vytváří příjemné domácí prostředí. Organizuje volný čas. Spolufinancuje rodinu, zajišťuje účetnictví rodiny.

Zastávané práce (role) mužů

Péče o domácnost – vypomáhá s vařením, úklidem, nákupem. Pracuje na zahradě, věnuje se kutilství. Spravuje domácnost – opravy, montáže, zajišťuje fyzicky náročné a technické práce. Vypomáhá s péčí o děti. Pečuje o auto. Organizuje volný čas. Finančně zabezpečuje domácnost a rodinu, rozhoduje o toku financí.

Respondenti (jak ženy, tak i muži), také uváděli, že domácí práce mají rozděleny v poměru půl na půl.

Pro bližší analýzu byly srovnány vyjádření žen a mužů z otázky číslo 11 také s předchozí otázkou číslo 10. Společně tak vytváří ucelenější obraz a detailnější náhled na vyjádření žen o sobě samých v konfrontaci s názory mužů a také vyjádření mužů o sobě samých v konfrontaci s ženským pohledem.

Zastávané práce ženy jsou slovy žen i mužů velmi podobné, shodnou se na tom, že ženy zastávají domácí práce – úklid, vaření, praní, nakupování, starají se o děti a jejich výchovu a zajišťují účetnictví rodiny. Ženy si navíc přičítaly schopnost vytvářet příjemné domácí prostředí a spolufinancování rodiny. Zatímco muži uvedli navíc, že ženy vyřizují potřebnou komunikaci s úřady.

Obě pohlaví dosáhli také značné společné shody ve vyjádřeních na vykonávané práce mužů. Shodli se na tom, že muži vypomáhají ženám v domácnosti s úklidem, vařením, nákupem, zastávají fyzicky náročné a technické práce v domácnosti, opravují, montují, starají se o děti, finančně zabezpečují domácnost a rodinu. Ženy navíc zmiňovaly citovou stránku mužské role, kdy muže potřebují jako přítele a kamaráda, kterému se mohou svěřovat a řešit různé problémy. Muži si přičítají roli organizátora volného času a hlavy rodiny, která rozhoduje o toku financí.

Uvedené odpovědi korespondují s fakty uváděnými odbornou literaturou jak v oblasti tradičního modelu rozdělení rolí (Renzetti, 2003, Oakley 2000, Janebová 2006), tak i v zachyceném trendu posledních desetiletí (Vágnerová, 2000, 2007, Smetáčková, 2016), kdy muž je více zapojován do domácích prací, jako je úklid, vaření, nakupování, a výchovy dětí a žena se snaží spolupodílet na financování a zajištění rodiny, tedy snaží se budovat kariéru a realizovat se v pracovní sféře.

6. Vyhodnocení výzkumné otázky VO1

- Jaké jsou postoje žen a mužů k zabezpečování rodiny a péči o děti a domácnost?

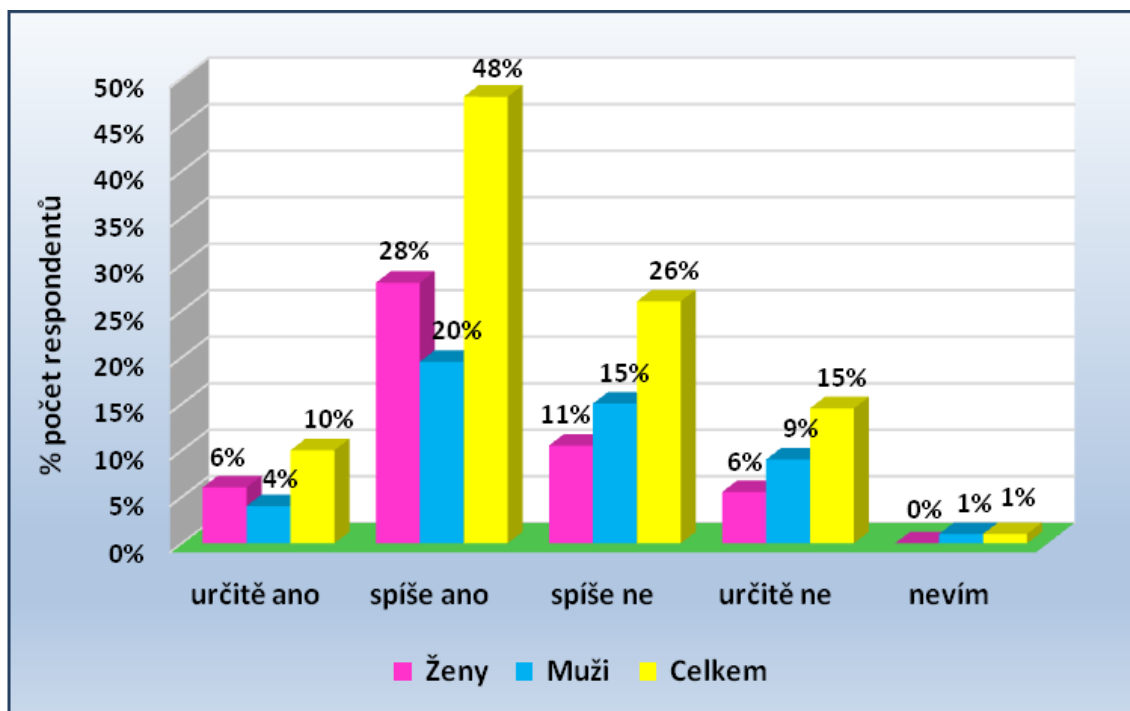
Tato otázka byla zkoumána z různých pohledů v otázkách dotazníku číslo 12, 13, 15 a 18.

Otázka číslo 12 zkoumala postoj respondentů k tvrzení, že „muž by měl vydělávat peníze a zabezpečovat rodinu a žena by měla pečovat o děti a domácnost“. Tabulka (Tab. 5) a graf (Graf 2) ukazují názory respondentů v rozdělení dle pohlaví.

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	Součet
Ženy	12	58	21	11	0	102
%	12%	57%	20%	11%	0%	
Muži	8	39	32	19	2	98
%	8%	39%	32%	19%	2%	
Celkem	20	97	53	30	2	200
%	10%	48%	26%	15%	1%	

Tab. 5: Postoje respondentů k tvrzení, že „muž by měl vydělávat peníze a zabezpečovat rodinu a žena by měla pečovat o děti a domácnost“.

Tabulka (Tab. 5) ukazuje, že ženy s tímto tvrzením souhlasí (69 %), naopak muži s tímto tvrzením nesouhlasí (51 %), mají tedy odlišný názor než ženy na tvrzení, že „muž by měl vydělávat peníze a zabezpečovat rodinu a žena by měla pečovat o děti a domácnost“. Z žen nesouhlasilo 31 %. U mužů jsou procenta souhlasících (47 %) a nesouhlasících (51 %) respondentů velmi vyrovnaná. Ženy tedy zastávají názor, že by měl muž vydělávat peníze a zabezpečovat rodinu a žena by měla pečovat o děti a domácnost. Muži s tímto tvrzením nesouhlasí. Hlubší analýza ukázala, že skupinu 69 % souhlasících žen tvoří především ženy žijící v menších městech a obcích s počtem obyvatel do 30.000 (69 %), (92 % dané skupiny druhu pobytu dle počtu obyvatel) a věkové kategorie 45 let a více (76 %), (100 % z dané věkové kategorie). Skupinu 51 % nesouhlasících mužů tvoří z 90 % muži žijící ve městech s počtem obyvatel nad 30.000 (96 % z této skupiny) a také věková kategorie 15–44 let (90 %), (96 % z této věkové skupiny). Dá se tedy říci, že nám názorově proti sobě stojí dvě skupiny – ženy starší 45 let žijící v obcích a městech do 30.000 obyvatel a muži do 45 let žijící v městech s počtem obyvatel nad 30.000, tedy dvě diametrálně odlišné skupiny respondentů odlišných generací.

Graf 2: Postoje respondentů k tvrzení, že „muž by měl vydělávat peníze a zabezpečovat rodinu a žena by měla pečovat o děti a domácnost“.

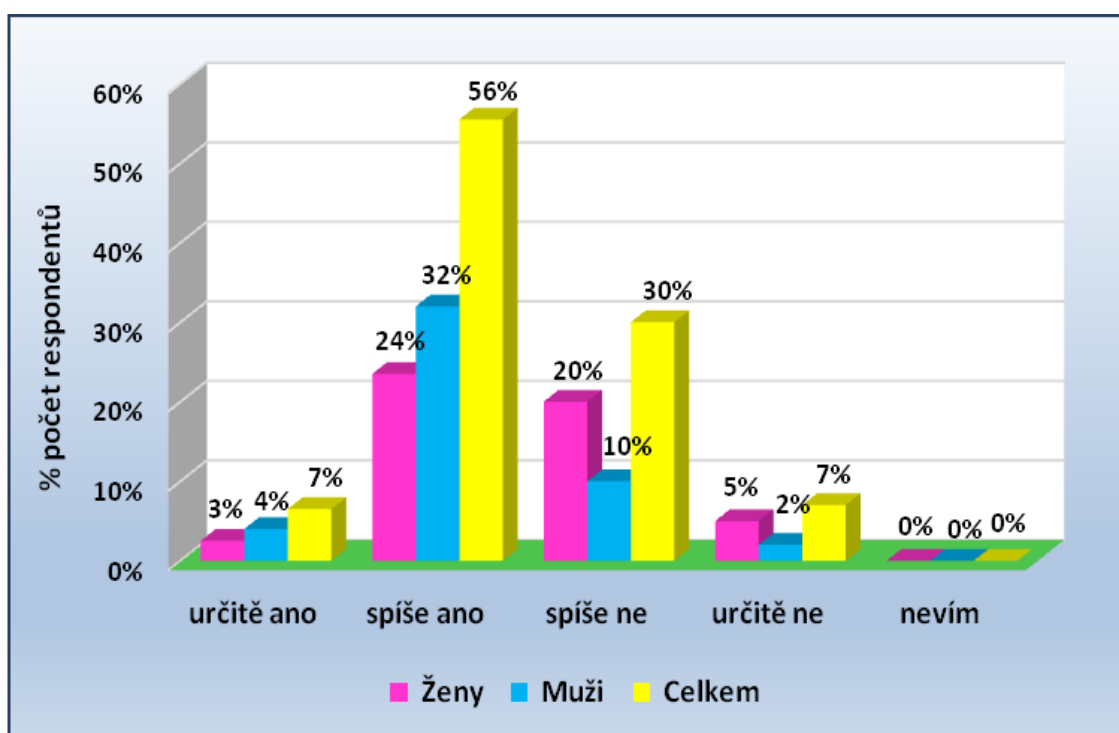
Z grafu (Graf 2) vyplývá, že s tímto tvrzením souhlasí celkem 58 % dotázaných, z toho 34 % jsou ženy a 24 % muži (odpovědi určitě ano a spíše ano). 41 % respondentů s výrokem nesouhlasilo a 1 % nedokázalo odpovědět.

Otázka číslo 13 zjišťovala postoje respondentů, zda si myslí, že muži zvládají zabezpečit rodinu.

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	Součet
Ženy	5	47	40	10	0	102
%	5%	46%	39%	10%	0%	
Muži	9	64	20	5	0	98
%	9%	65%	21%	5%	0%	
Celkem	14	111	60	15	0	200
%	7%	56%	30%	8%	0%	

Tab. 6: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že muži zvládají zabezpečit rodinu.

Z tabulky (Tab. 6) vyplývá, že ženy s tímto tvrzením sice souhlasí (51 %), ale procenta souhlasících (51 %) a nesouhlasících (49 %) žen jsou velice vyrovnaná. Bližší analýza ukazuje, že s tímto tvrzením nesouhlasily téměř všechny rozvedené (100 %) a svobodné (84 %) ženy, tvořící celkem 25,5 % všech dotázaných žen. Muži s tímto tvrzením z velké části souhlasí (74 %), nesouhlasilo jen 26 % mužů. Z výzkumu vyplývá, že ženy i muži si myslí, že muži zvládají zabezpečit rodinu.

Graf 3: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že muži zvládají zabezpečit rodinu.

Graf (Graf 3) znázorňuje, že 63 % dotázaných s výrokem souhlasí a myslí si, že muži zvládají zabezpečit rodinu, z toho 27 % jsou ženy a 36 % muži (odpovědi určitě ano a spíše ano). 37 % respondentů s výrokem nesouhlasilo.

Otázka číslo 15 zjišťovala postoje respondentů, zda si myslí, že péče o děti a domácnost je výhradně ženskou záležitostí.

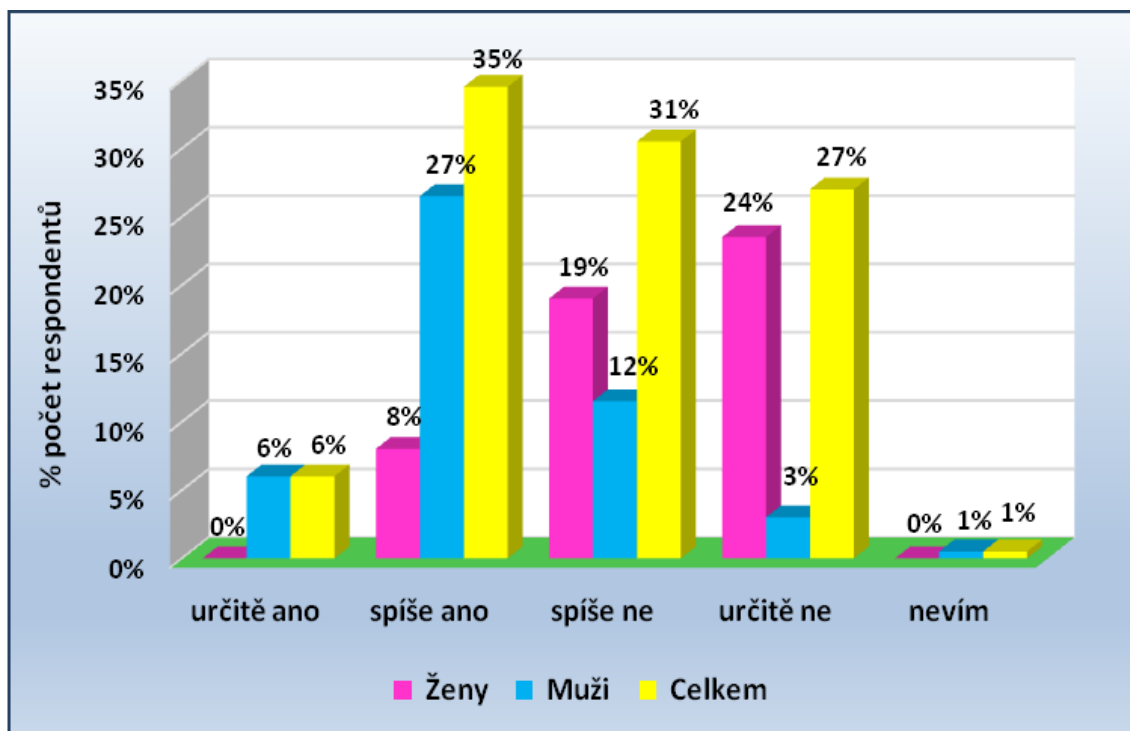
	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	Součet
Ženy	0	17	38	47	0	102
%	0%	17%	37%	46%	0%	
Muži	13	53	23	8	1	98
%	14%	54%	23%	8%	1%	
Celkem	13	70	61	55	1	200
%	6%	35%	31%	27%	1%	

Tab. 7: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že péče o děti a domácnost je výhradně ženskou záležitostí.

Tato tabulka (Tab. 7) znázorňuje, že pouze 17% žen s tímto tvrzením souhlasí, zbylých 83 % žen nesouhlasí. Ženy si tedy nemyslí, že péče o děti a domácnost je výhradně jejich záležitostí. Muži s tímto tvrzením naopak souhlasí (68 %) a myslí si, že péče o děti a domácnost je výhradně ženskou záležitostí. Nesouhlasilo 31 % mužů a 1 % nedokázalo odpovědět. Ženy a muži mají tedy odlišný názor.

Bližší analýza ukázala, že skupinu mužů, kteří s výrokem souhlasí (68 % mužů) a stojí tak proti 83 % žen, tvoří 94 % všech rozvedených mužů a 96 % mužů ve věkové kategorii 45 let a více. 83 % nesouhlasících žen tvoří 92 % všech žen ve věkové kategorii 15-24 let, 89 % žen ve věkové kategorii 25-44 let a 93 % všech svobodných žen. Stojí tak názorově proti sobě dvě odlišné skupiny respondentů – mladé, svobodné ženy a starší, rozvedení muži. Z toho vyplývá rozdílnost v chápání ženské role v různých generačních skupinách.

Graf 4: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že péče o děti a domácnost je výhradně ženskou záležitostí.

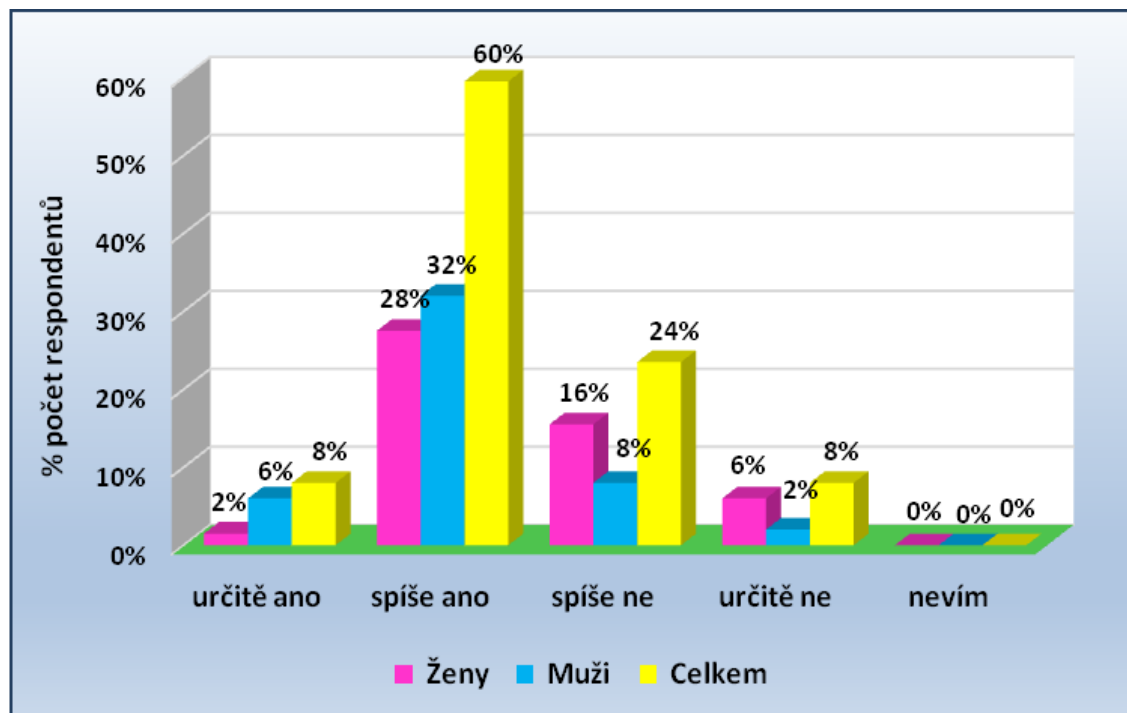
Z grafu (Graf 4) vyplývá, že 58 % respondentů s výrokem nesouhlasí a myslí si, že péče o děti a domácnost není výhradně ženskou záležitostí. Těchto 58 % všech respondentů je tvořeno z 43 % ženami a z 15 % muži (odpovědi spíše ne a určitě ne). 41 % respondentů s výrokem souhlasilo, byli tvořeni z 33 % muži a z 8 % ženami. 1 % respondentů nedokázalo odpovědět.

Otázka číslo 18 je poslední, která se váže k výzkumné otázce VO 1. Zjišťovala názory respondentů, zda si myslí, že současný muž je schopen samostatně a plnohodnotně zvládnout výchovu dětí.

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	Součet
Ženy	3	55	31	13	0	102
%	3%	54%	30%	13%	0%	
Muži	14	64	16	4	0	98
%	15%	65%	16%	4%	0%	
Celkem	17	119	47	17	0	200
%	8%	60%	24%	8%	0%	

Tab. 8: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že současný muž je schopen samostatně a plnohodnotně zvládnout výchovu dětí.

Z tabulky (Tab 8) vyplynulo, že ženy s tímto tvrzením souhlasí (57 %) a muži také (80 %). S tvrzením nesouhlasilo 43 % žen a 20 % mužů. Výzkum tedy ukázal, že ženy i muži souhlasí s tvrzením, že současný muž je schopen samostatně a plnohodnotně zvládnout výchovu dětí.

Graf 5: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že současný muž je schopen samostatně a plnohodnotně zvládnout výchovu dětí.

Tento graf (Graf 5) ukazuje, že 68 % všech dotázaných s výrokem souhlasí a myslí si, že současný muž je schopen samostatně a plnohodnotně zvládnout výchovu dětí. Z těchto 68 % dotázaných jsou 30 % ženy a 38 % muži (odpovědi určitě ano a spíše ano). 32 % dotázaných s výrokem nesouhlasilo, byly to především ženy (24 %).

7. Vyhodnocení výzkumné otázky VO2

- Jaké jsou představy o ideálních vlastnostech žen a mužů?

Požadavky na vlastnosti ideálních žen a mužů zkoumaly otázky číslo 16 a 17. Odpovědi respondentů jsou rozděleny podle pohlaví. Následně byly zkoumány vztahy a rozdíly mezi nimi. Zde jsou nejčastější odpovědi dotázaných.

Požadavky žen na vlastnosti ideální ženy:

soběstačná, spolehlivá, samostatná, trpělivá, pečující, tolerantní, laskavá, sebevědomá, empatická, vtipná, rozumná, krásná, hodná, sympatická, inteligentní, pořádná, milující, vlídná, zodpovědná, citlivá, cílevědomá, svědomitá, starostlivá, optimistická, učenlivá, pracovitá, pečující o děti, pečující o svůj vzhled, aktivní, plná pochopení, se smyslem pro humor.

Požadavky mužů na vlastnosti ideální ženy:

trpělivá, se smyslem pro humor, pečující, tolerantní, laskavá, empatická, rozumná, krásná, hodná, sympatická, inteligentní, pořádná, milující, vlídná, věrná, zodpovědná, citlivá, cílevědomá, svědomitá, společenská, starostlivá, optimistická, učenlivá, pracovitá, vděčná, pečující o svůj vzhled, aktivní, plná pochopení.

Ze získaných odpovědí vyplývá, že požadavky na vlastnosti ideální ženy, mají jak ženy, tak i muži velice podobné. Obě pohlaví uváděla na prvních místech shodně tyto vlastnosti: pečující, tolerantní, laskavá, empatická, se smyslem pro humor, hodná, sympatická. Výzkumem byly však zjištěny drobné nuance v požadavcích mužů, které ženy neu-

vedly (vděčná, věrná, učenlivá, společenská) a naopak v požadavcích žen, které neuvedli muži (soběstačná, samostatná, spolehlivá, sebevědomá, vtipná). Tyto rozdíly vyplývají z aktuálního vnímání společenského postavení žen ve společnosti. Muži vyžadují věrnost, vděčnost, učenlivost, společenskost, které se jim patrně od žen nedostává v dostatečné míře. Ženy naopak ukazují, jaké by chtěli být a patrně se jim to ne vždy daří: soběstačné, samostatné, spolehlivé, sebevědomé a vtipné.

Požadavky žen na vlastnosti ideálního muže:

schopný, chytrý, vtipný, pozorný, rozumný, cílevědomý, hodný, tolerantní, empatický, se smyslem pro humor, měl by si vážit ženy, pečující o dům, schopný zajistit rodinu, vstřícný, spolehlivý, měl by být oporou, samostatný, galantní, ohleduplný, přátelský, trpělivý, starostlivý, inteligentní, zodpovědný, rozhodný, zručný, praktický, pracovitý, odvážný, čestný, fyzicky zdatný.

Požadavky mužů na vlastnosti ideálního muže:

nebojácný, se smyslem pro humor, schopný, zodpovědný, silný, pozorný, rozumný, odvážný, čestný, fyzicky zdatný, samostatný, sebevědomý, rozvážný, chytrý, vtipný, spolehlivý, drzý, rošťácký, spravedlivý, inteligentní, bohatý.

Z odpovědí týkajících se vlastnosti ideálního muže vyplývá značná rozdílnost v tom, co požadují ženy a co požadují muži. Ženy kladly důraz na vlastnosti související s citovou a emocionální stránkou a potřebou ochrany, kdežto muži stavěli do popředí spíše vlastnosti týkající se jejich budování autority a vůdčího postavení ve společnosti. Muži sice zmiňovali i některé citové a emocionální vlastnosti uváděné ženami, ale stavěli je do pozadí, tedy na konec svého vyjádření. Nekladli na ně důraz a nebyli prvními, které je bezprostředně napadli. Kladli naopak důraz na vlastnosti, které by je měly vystihovat. Muži tak měli příležitost zdůraznit své vůdčí postavení ve společnosti. Ani jeden muž však neuvedl, že by ideální muž měl být tolerantní nebo empatický. Tato skutečnost úzce souvisí se zažitými mužskými stereotypy a rolemi.

8. Vyhodnocení výzkumné otázky VO3

- Jaké je ideální rozdělení rolí ženy a muže v soukromé a veřejné sféře?

K této problematice se vztahuje otevřená otázka číslo 20, která zkoumala názory respondentů, týkající se ideálního rozdělení rolí ženy a muže v soukromé (rodina, domácnost) a veřejné (společnost, zaměstnání) sféře. Nejčastější odpovědi jsou uvedeny níže.

Požadavky žen na ideální rozdělení rolí ženy:

Role v soukromé sféře: *dobrá matka a manželka / partnerka, pečuje o rodinu a domácnost, vychovává děti, uklízí, vaří, zastává domácí práce.*

Role ve veřejné sféře: *spolehlivá, pracovitá, samostatná, schopná se postarat o rodinu, úspěšná v práci, schopna být rovnocenným partnerem mužů, úspěšná, respektovaná, členka zájmových spolků, sportovně a kulturně angažovaná.*

Požadavky mužů na ideální rozdělení rolí ženy:

Role v soukromé sféře: *uklízí, vaří, pere, pečuje o rodinu, vychovává děti.*

Role ve veřejné sféře: *zastává administrativní a pomocné práce, je reprezentativní, společenská, může dělat, co bude chtít a zvládne, může dělat, co ji baví.*

Ženy uváděly ve svém vyjádření pro role ženy v soukromé sféře velmi často na prvních místech odpověď „dobrá matka a manželka“, případně „dobrá partnerka“. Na odpovědi jako „uklízí, vaří, zastává domácí práce“, kladly menší důraz a zmiňovaly tyto až na konci svého výčtu. Naopak muži uváděli jako první právě „uklízí, vaří, pere“ a následovali zpravidla „pečuje o rodinu, vychovává děti“.

U názorů žen na role žen ve veřejné sféře se projevuje silná emancipace a snaha se vyrovnat mužům. Dotázané uváděly zejména typicky mužské charakteristiky, nebo dokonce skutečnost, že žena by měla být schopna zastat všechny mužské role a muži se vyrovnat. Muži stavěli ženy ve veřejné sféře na pozice méně společensky významných

prací a zároveň vyžadovali reprezentativnost. Také ženám dávali prostor svými vyjádřeními „může dělat, co bude chtít a zvládne, může dělat, co ji baví“.

Požadavky žen na ideální rozdělení rolí muže:

Role v soukromé sféře: *dobrý otec, manžel, přítel a kamarád, pečuje o děti a jejich výchovu, zajišťuje bydlení, plánuje volný čas, pomáhá s péčí o domácnost, finančně zabezpečuje rodinu.*

Role ve veřejné sféře: *pracovitý, cílevědomý, úspěšný, vydělává dostatečné množství peněz, je rovnocenný partner, autoritativní, žíví rodinu, je schopný se seberealizovat, buduje kariéru, kulturně a sportovně se angažuje.*

Požadavky mužů na ideální rozdělení rolí muže:

Role v soukromé sféře: *finančně zabezpečuje rodinu, zajišťuje bydlení a ochranu rodiny, pečuje o dům a zahradu, zastává manuální a technické práce, pečuje o děti, je oporou ženě.*

Role ve veřejné sféře: *buduje kariéru, zajišťuje dostatečné příjmy, je schopný se seberealizovat, autoritativní alfa samec, reprezentativní, úspěšný ve sportu i kultuře, vyniká v pracovních výsledcích.*

Ženy si muže v soukromé sféře představují především jako dobrého otce a manžela, který se umí postarat o děti, plánuje volný čas a dokáže finančně zabezpečit rodinu. Muži své role v soukromé sféře viděli velice podobně jako ženy a nevznikl zde žádný významný názorový rozdíl.

Ve veřejné sféře si ženy i muži představovali ideálního muže jako pracovitého, cílevědomého a úspěšného, který vydělává dostatečné množství peněz na zajištění rodiny a je kulturně a sportovně angažovaný. Muži navíc kladli důraz na to, aby byli ve společnosti autoritativními alfa samci, ženy je naopak chtějí vidět jako sobě rovné partnery.

9. Vyhodnocení výzkumné otázky VO4

- Jaké nedostatky jsou vnímány v rolích současných žen a mužů?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku přímo poskytují otevřené otázky dotazníku číslo 22 a 24.

Otázka číslo 22 zjišťovala názory respondentů na otázku: „Jaké role si myslíte, že současná žena nezvládá, v čem selhává?“. Níže jsou popsány nejčastější názory respondentů v rozdělení podle pohlaví.

Názory žen na nezvládnuté role ženy:

Nedokážou skloubit práci (kariéru), rodinu a volný čas, jsou finančně nesamostatné, nezvládají nic na 100 %, nezvládají se věnovat svým zájmům, starat se o domácnost, selhávají v partnerských vztazích, odkládají mateřství na pozdější věk, zanedbávají vlastní rozvoj.

Názory mužů na nezvládnuté role ženy:

Nedostatečně se věnují mužům, nezvládají únavu a stres, nedokážou se postarat o rodinu, skloubit práci (kariéru), rodinu a volný čas, chtějí toho zvládnout příliš, nezvládají nic na 100 %.

Ženy i muži se ve většině nezvládnutých rolí ženy shodnou. Muži mají navíc pocit, že se o ně ženy nedostatečně starají, ženy naopak poukazovaly na svou finanční nesamostatnost a odkládání mateřství. Z odpovědí žen vyplývá jednoznačný rozpor, který je uváděn i v řadě odborných publikací (Vágnerová 2000, 2007, Poněšický, 2008, Smetáčková, 2016), které byly využity pro tuto práci, a sice skutečnost, že ženy chtějí být více emancipované a být finančně nezávislé, což je spojeno s budováním kariéry a realizací v pracovní sféře, ale zároveň se takové chování vylučuje s touhou žen neodkládat mateřství na pozdější věk. Ženy si tak očividně rozporují v tom, co samy od sebe požadují. Následující vyhodnocení otázky číslo 24 ale ukazuje, že tyto navzájem rozporující se požadavky mají ženy i na muže.

Otázka číslo 24 zjišťovala názory respondentů na otázku: „Jaké role si myslíte, že současný muž nezvládá, v čem selhává?“. Níže jsou popsány nejfrekventovanější názory respondentů v rozdělení podle pohlaví.

Názory žen na nezvládnuté role mužů:

Nevěnují se dostatečně rodině a výchově dětí, příliš pracují, málo pomáhají s domácími pracemi, nedostatečně finančně zabezpečují rodinu, ztratili animálnost a přirozenou vůdčí roli.

Názory mužů na nezvládnuté role mužů:

Vydělávají málo peněz na to, aby dokázali zabezpečit rodinu, ztratili vůdčí roli, autoritu, prestiž, vážnost, nevěnují se dostatečně rodině a dětem, nezvládají skloubit čas strávený v práci a v rodině.

Ženy shledávaly selhání mužů především v nedostatečném věnování se rodině a výchově dětí, v nadměrném věnování se práci, v nedostatečné pomoci s domácími pracemi a také ve skutečnosti, že nedostatečně finančně zabezpečují rodinu, čímž si ve své podstatě opět rozporují. Také jim chybí u mužů animálnost a přirozená vůdčí role. Muži jsou si vědomi, že je ženy svým způsobem tlačí do kouta a oni tak ztrácejí své vůdčí postavení a autoritu, ale nijak s tímto faktem nebojují. Pracují čím dál intenzivněji a snaží se vydělat více peněz.

Provedený výzkum tedy potvrdil současné trendy ve změně stereotypního chápání rolí žen i mužů a zachytil skutečnost, že současné ženy mají vzájemně se rozporující požadavky nejen na muže, ale i samy na sebe, což současné muže značně mate.

10. Zvládání skloubení profesního a rodinného života ženami

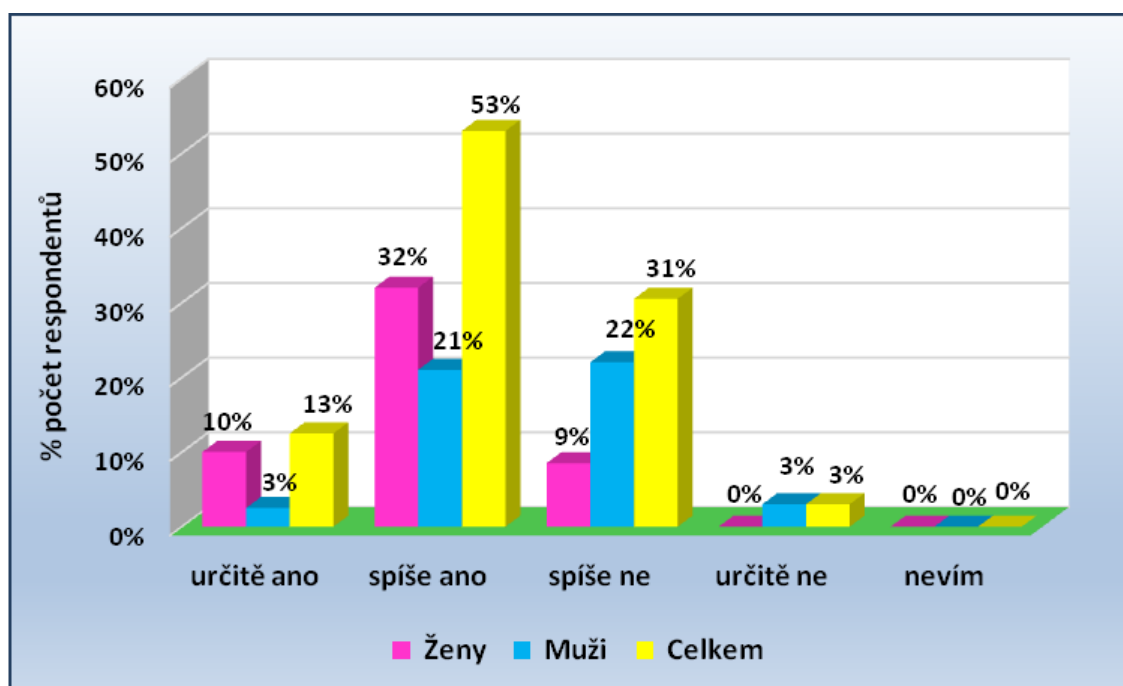
Otázka číslo 14 zjišťovala postoje respondentů, zda si myslí, že ženy zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život.

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	Součet
Ženy	20	65	17	0	0	102
%	19%	64%	17%	0%	0%	
Muži	5	42	44	7	0	98
%	5%	43%	45%	7%	0%	
Celkem	25	107	61	7	0	200
%	13%	53%	31%	3%	0%	

Tab. 9: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že ženy zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život.

Z tabulky (Tab. 9) vyplývá, že ženy s tímto tvrzením z velké části souhlasí (83 %), a muži nesouhlasí (52 %). Procenta souhlasících (48 %) a nesouhlasících (52 %) mužů jsou však vyrovnaná. Přesto můžeme říci, že ženy a muži mají rozdílný postoj na tvrzení, zda ženy zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život. Ženy si myslí, že toto skloubení rolí zvládají, naopak muži si to nemyslí. Nemyslí si to kategorie mužů, která žije v jedné domácnosti s partnerkou (93 %), a také kategorie mužů žijící s partnerkou a dítětem (70 %).

Graf 6: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že ženy zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život.

Graf (Graf 6) znázorňuje, že 66 % dotázaných s výrokem souhlasí a myslí si, že ženy zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život, z toho 42 % jsou ženy a 24 % muži (odpovědi určitě ano a spíše ano). 34 % respondentů s výrokem nesouhlasilo.

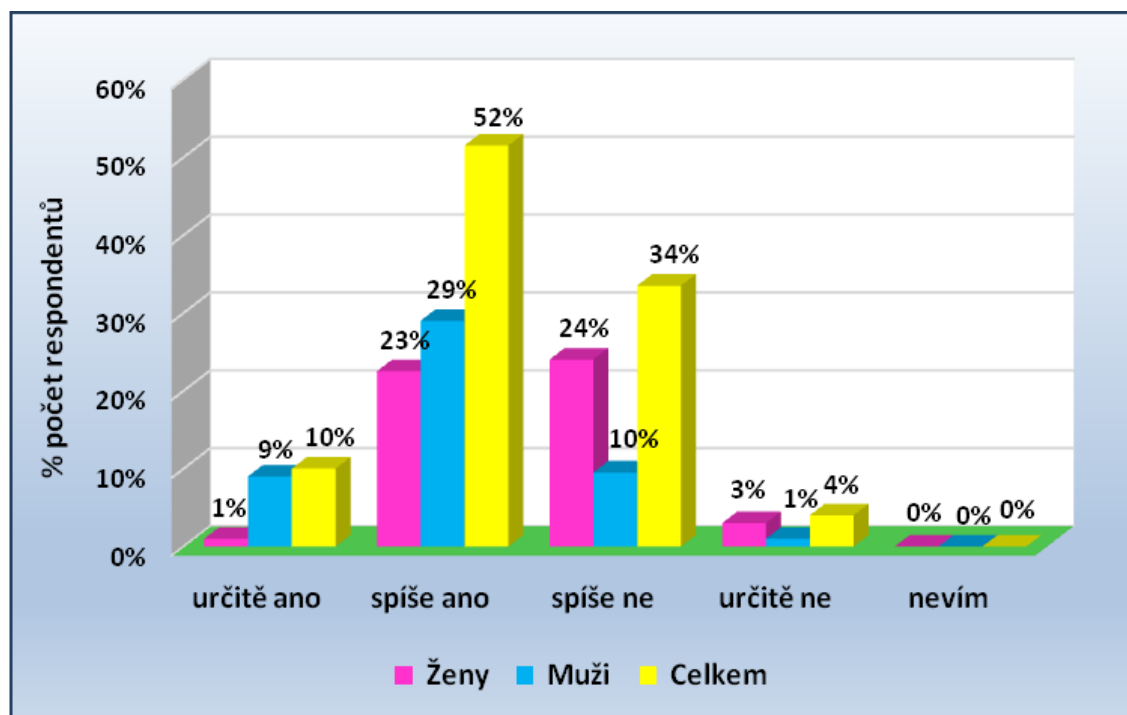
11. Angažovanost žen v soukromé a veřejné sféře

Otázka číslo 19 zjišťovala postoje respondentů, zda si myslí, že současné ženy by se měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře.

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	Součet
Ženy	2	45	49	6	0	102
%	2%	44%	48%	6%	0%	
Muži	19	58	19	2	0	98
%	19%	60%	19%	2%	0%	
Celkem	21	103	68	8	0	200
%	10%	52%	34%	4%	0%	

Tab. 10: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že současné ženy by se měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře.

Tato tabulka (Tab. 10) ukazuje, že s tímto tvrzením souhlasí především muži (79 %). Ženy naopak nesouhlasí (54 %). Souhlasilo 46 % žen, nesouhlasilo 21 % mužů. Z výzkumu vyplývá, že muži si myslí, že současné ženy by se měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře. Ženy však zastávají opačný názor. Hlubší analýza ukázala, že skupinu žen, která s tímto výrokem nesouhlasí (54 %) tvoří především ženy s vysokoškolským vzděláním, plných 100 % a ženy bydlící ve městech s počtem obyvatel nad 100.000 (91 %).

Graf 7: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že současné ženy by se měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře.

Z grafu (Graf 7) lze vyčíst, že 62 % dotázaných s výrokem souhlasí a myslí si, že současné ženy by se měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře. Těchto 62 % všech respondentů tvoří z 24 % ženy a z 38 % muži (odpovědi určitě ano a spíše ano). 38 % respondentů s výrokem nesouhlasilo.

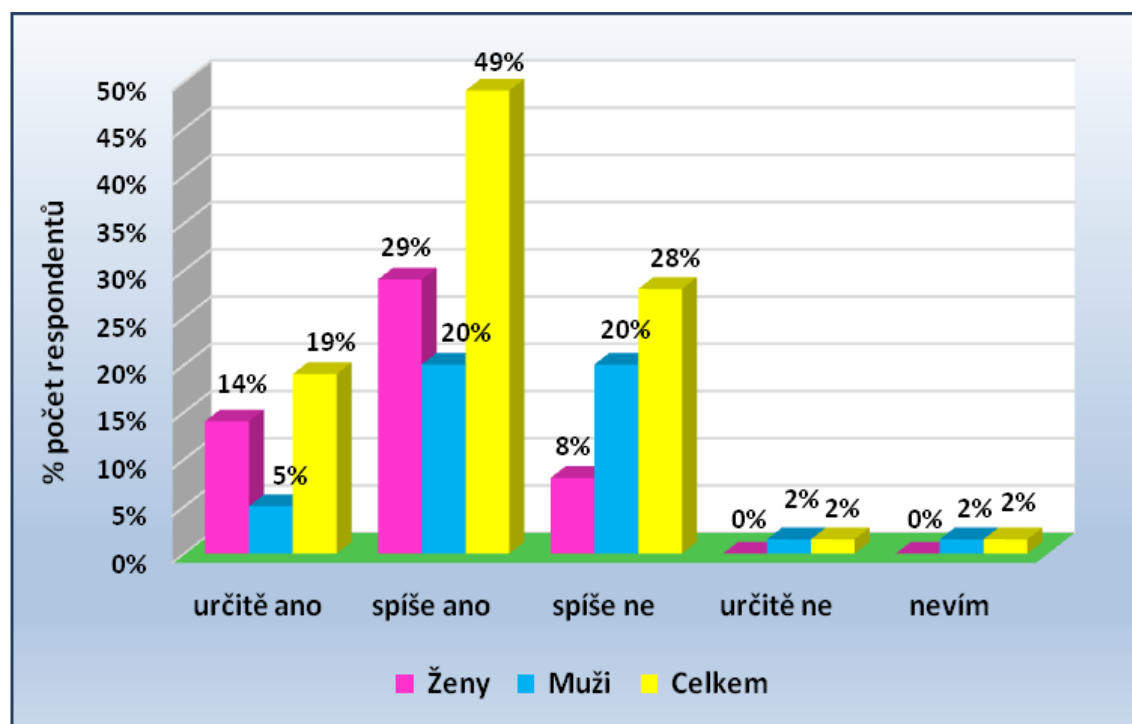
12. Zvládání rolí v soukromé i veřejné sféře současnými ženami

Otázka číslo 21 mapovala názory respondentů, zda si myslí, že současné ženy zvládají své role (v soukromé i veřejné sféře).

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	Součet
Ženy	28	58	16	0	0	102
%	27%	57%	16%	0%	0%	
Muži	11	40	41	3	3	98
%	11%	41%	42%	3%	3%	
Celkem	39	98	57	3	3	200
%	19%	49%	28%	2%	2%	

Tab. 11: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že ženy zvládají své role.

Z tabulky (Tab. 11) je jednoznačné, že ženy (84 %) i muži (52 %) s tímto tvrzením souhlasí. Ženy i muži si tedy myslí, že současné ženy zvládají své role v soukromé i veřejné sféře. 16 % dotázaných žen a 45 % dotázaných mužů s výrokem nesouhlasilo, 3 % mužů nedokázalo odpovědět.

Graf 8: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že ženy zvládají své role.

Graf (Graf 8) znázorňuje, že 68 % dotázaných s výrokem souhlasí a myslí si, že současné ženy zvládají své role, z toho 43 % jsou ženy a 25 % muži (odpovědi určité ano a spíše ano). 30 % respondentů s výrokem nesouhlasilo a 2 % nedokázali odpovědět.

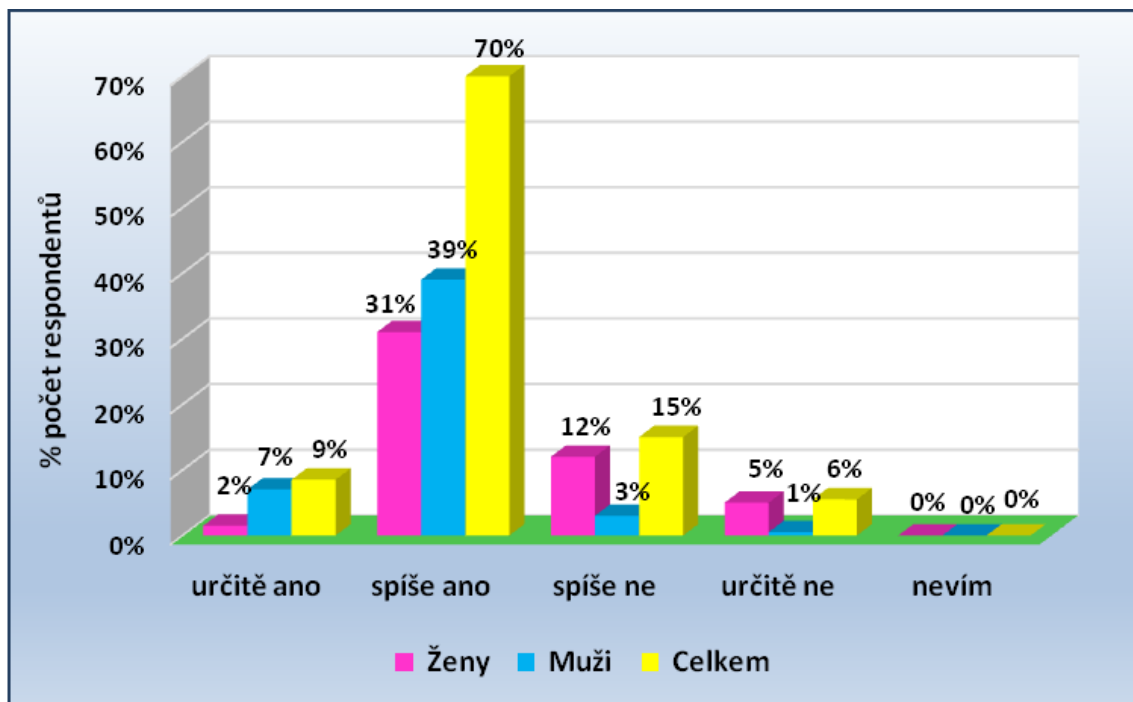
13. Zvládání rolí v soukromé i veřejné sféře současnými muži

Otázka číslo 23 zjišťovala postoje respondentů, zda si myslí, že současní muži zvládají své role (v soukromé i veřejné sféře).

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	Součet
Ženy	3	63	25	11	0	102
%	3%	62%	24%	11%	0%	
Muži	14	77	6	1	0	98
%	14%	79%	6%	1%	0%	
Celkem	17	140	31	12	0	200
%	9%	70%	15%	6%	0%	

Tab. 12: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že muži zvládají své role.

Z tabulky (Tab. 12) vyplývá, že ženy (65 %) i muži (93 %) s tímto tvrzením jednoznačně souhlasí. Ženy i muži si tedy myslí, že současní muži zvládají své role jak v soukromé, tak i veřejné sféře. S výrokem nesouhlasilo 35 % žen a pouhých 7 % mužů.

Graf 9: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že muži zvládají své role.

Z tohoto grafu (Graf 9) vyplývá, že 79 % všech dotázaných s výrokem souhlasí a myslí si, že současní muži zvládají své role (v soukromé i veřejné sféře), z toho jsou 33 % ženy a 46 % muži (odpovědi určitě ano a spíše ano). 21 % respondentů s výrokem nesouhlasilo.

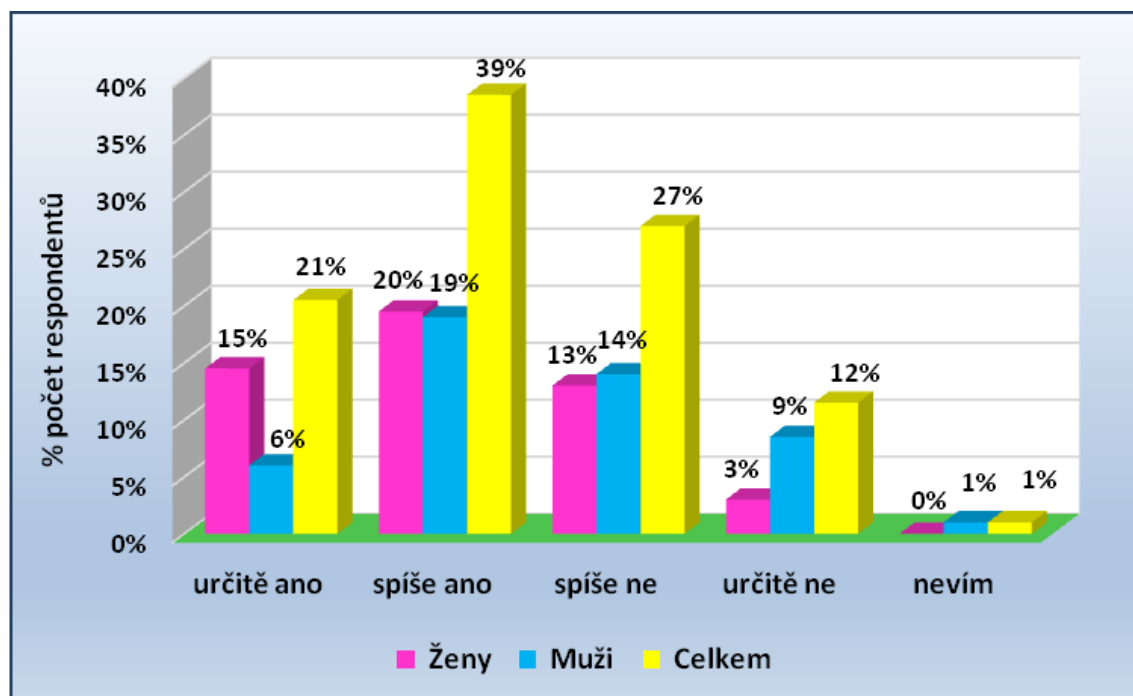
14. Znevýhodnění a diskriminace žen v současné společnosti

Otázka číslo 25 zjišťovala názory respondentů, zda si myslí, že je žena v současné společnosti nějak znevýhodněna, diskriminována.

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	Součet
Ženy	29	39	27	7	0	102
%	29%	38%	26%	7%	0%	
Muži	12	39	28	17	2	98
%	12%	40%	29%	17%	2%	
Celkem	41	78	55	24	2	200
%	21%	39%	27%	12%	1%	

Tab. 13: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že je žena v současné společnosti nějak znevýhodněna, diskriminována.

Z tabulky (Tab. 13) vyplynulo, že ženy s tímto tvrzením souhlasí (67 %) a muži také (52 %). Nesouhlasilo 34 % žen a 46 % mužů, 2 % mužů nedokázalo odpovědět. Z výzkumu vyplynulo, že ženy i muži si myslí, že žena je v současné společnosti znevýhodněna a diskriminována.

Graf 10: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že je žena v současné společnosti nějak znevýhodněna, diskriminována.

Tento graf ukazuje, že 60 % respondentů s výrokem souhlasí a myslí si, že žena je v současné společnosti znevýhodněna a diskriminována. Z těchto 60 % všech dotázaných jsou 35 % ženy a 25 % muži (odpovědi určitě ano a spíše ano). S výrokem nesouhlasilo 39 % respondentů a 1 % nedokázalo odpovědět.

Pokud respondenti odpověděli kladně, tedy zvolili odpověď určitě ano a spíše ano, byli dále požádáni k dodatečnému rozepsání svého postoje, jak je žena znevýhodněna nebo diskriminována.

Názory žen, jak je žena znevýhodněna, diskriminována:

Žena má nižší platové ohodnocení na stejných pracovních pozicích jako muž, je znevýhodněna při návratu do práce po mateřské dovolené, z pohledu zaměstnavatele je považována za nežádoucí, pokud má nebo plánuje děti, panuje nedůvěra v její schopnosti, je omezována v pokročilejším věku, je nucena zastávat více rolí najednou,

Názory mužů, jak je žena znevýhodněna, diskriminována:

Žena je omezována zejména v profesní sféře, má nižší platové ohodnocení na stejných pracovních pozicích jako muž, pobírá nízkou finanční podporu na mateřské dovolené, je znevýhodněna při návratu do práce po mateřské dovolené, je omezována v pokročilejším věku.

Ženy i muži se shodli v názorech, že ženy jsou znevýhodněny platově, na stejných pracovních pozicích jako muži mají nižší platové ohodnocení, čeká je určitá diskriminace v pokročilejším věku a jsou znevýhodněny při návratu do práce po mateřské dovolené. Muži navíc vidí znevýhodnění ve skutečnosti, že pobírají nízkou finanční podporu na mateřské dovolené. Patrně z toho důvodu, že značně pociťují úbytek finančních prostředků ve společném rozpočtu domácnosti, po odchodu ženy z práce na mateřskou dovolenou a je tak na ně kladen větší tlak při finančním zabezpečování rodiny. Z uvedených názorů, které ženy zmiňovaly a muži ne, to jsou nedůvěra v jejich schopnosti a skutečnost, že jsou nuceny zastávat více rolí najednou. Zastávání více rolí ženami je trend, který již popisují a vysvětlují ve svých publikacích jak Vágnerová (2007), tak i Janebová (2006). Ačkoliv ženy k více rolím (dvojrolím) nikdo nenutí, na-

plňování tohoto údelu vyplynulo z přirozeného vývoje společnosti v posledních přibližně sto letech.

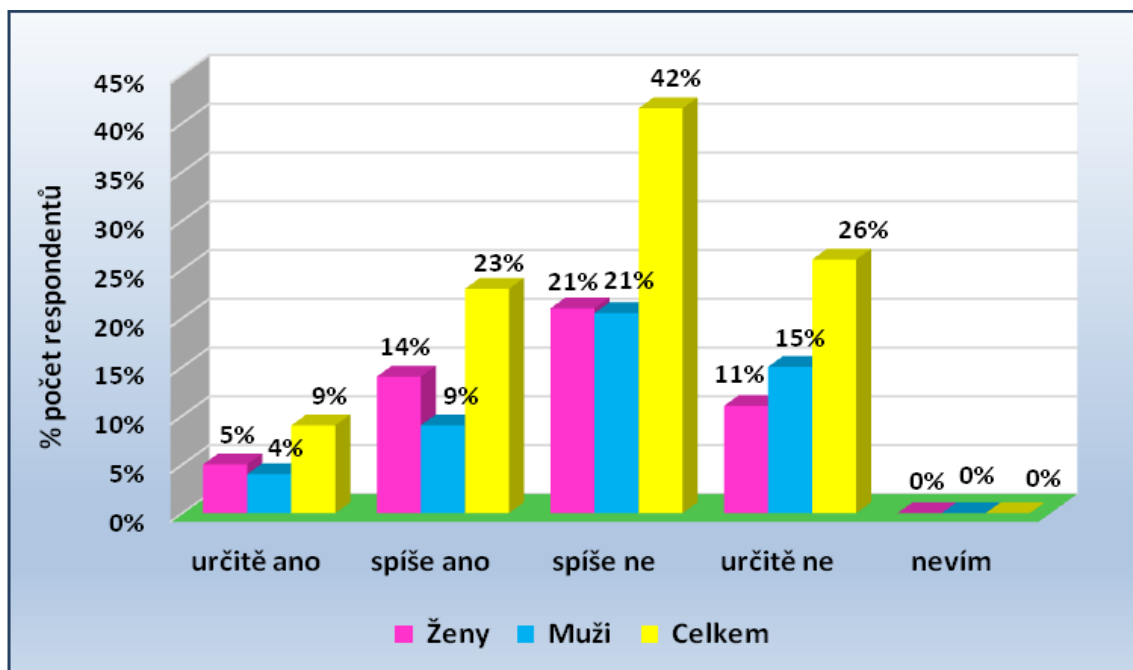
15. Znevýhodnění a diskriminace mužů v současné společnosti

Otázka číslo 26 zjišťovala postoje respondentů, zda si myslí, že je muž v současné společnosti nějak znevýhodněn, diskriminován.

	určitě ano	spíše ano	spíše ne	určitě ne	nevím	Součet
Ženy	10	28	42	22	0	102
%	10%	27%	41%	22%	0%	
Muži	8	18	41	31	0	98
%	8%	18%	42%	32%	0%	
Celkem	18	46	83	53	0	200
%	9%	23%	42%	26%	0%	

Tab. 14: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že je muž v současné společnosti nějak znevýhodněn, diskriminován.

Tato tabulka (Tab. 14) ukazuje, že s tímto tvrzením nesouhlasí jak ženy (63 %), tak i muži (74 %). Souhlasilo 37 % žen a 26 % mužů. Ženy a muži si tedy nemyslí, že je muž v současné společnosti nějak znevýhodněn nebo diskriminován.

Graf 11: Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že je muž v současné společnosti nějak znevýhodněn, diskriminován.

Z grafu (Graf 11) lze vyčíst, že 68 % dotázaných s výrokem nesouhlasí a myslí si, že muži v současné společnosti nejsou nějak znevýhodněni nebo diskriminováni. Těchto 68 % všech respondentů tvoří z 32 % ženy a z 36 % muži (odpovědi spíše ne a určitě ne). 32 % respondentů s výrokem souhlasilo.

Pokud respondenti odpověděli kladně, tedy zvolili odpověď určitě ano a spíše ano, byli dále požádáni k dodatečnému rozepsání svého postoje, jak je muž znevýhodněn nebo diskriminován.

Názory žen, jak je muž znevýhodněn, diskriminován:

Obtížně konkuruje tlaku žen, v zaměstnání nikdo nepočítá s jeho rodičovskou dovolenou, je na něj vyvíjen tlak na finanční zajištění rodiny a budování kariéry, nemá dostatek času, který by věnoval rodině.

Názory mužů, jak je muž znevýhodněn, diskriminován:

Je znevýhodněn při rozvodovém řízení v záležitosti přidělování dítěte do péče některému z rodičů, je na něj vyvíjen tlak na finanční zajištění rodiny, nemá dostatek času, který by věnoval rodině, je omezován v pokročilejším věku.

Ženy i muži se shodli v názorech, že na muže je vyvíjen tlak na finanční zajištění rodiny a že muž nemá dostatek času, který by věnoval rodině. Muži se navíc cítí být značně znevýhodněni v průběhu rozvodového řízení při přidělování dětí do péče jednomu z rodičů. V teoretické části jsou uvedena statistická data, která říkají, že v případě rozvodu jsou děti svěřovány v 90 % do péče matky a v 7 % do péče otce. Muži se tedy cítí být znevýhodněni zcela oprávněně, jelikož právní řád naší společnosti podléhá genderovým stereotypům a stále vyznává kult mateřství. Ženy navíc přiznávají, že muž je vystavován jejich nátlaku a že v zaměstnání nikdo nepočítá s jejich možným odchodem na rodičovskou dovolenou, která dnes není žádnou výjimkou. Současné ženy jsou tedy uvědomělé a jsou si vědomy skutečnosti, že na muže vyvíjejí nadměrný tlak.

5.2 Vyhodnocení hypotéz

Pro vyhodnocení hypotéz byl zvolen následující postup:

- 1) Stanovení druhu testu – byl zvolen test dobré shody chí-kvadrát.
- 2) Formulace H_0 nulové hypotézy a H_A alternativní hypotézy.
- 3) Tvorba tabulek pro pozorované a očekávané četnosti.
- 4) Hladina významnosti α – byla zvolena hladina $0,05 = 5 \%$.
- 5) Výpočet hodnoty testového kritéria dle vzorce $x^2 = (P - O)^2 / O$.
- 6) Výpočet stupně volnosti vzorcem $f = (r - 1) * (s - 1)$ a stanovení kritické hodnoty dle stupně volnosti a hladiny významnosti podle statistické tabulky.
- 7) Hodnota testového kritéria chí-kvadrátu bude porovnána s kritickou hodnotou.
- 8) Potvrzení či zamítnutí nulové hypotézy a prokázání či neprokázání alternativní hypotézy.

H1: Muži si myslí častěji než ženy, že zvládají zabezpečit rodinu.

H0: Muži si myslí stejně často jako ženy, že zvládají zabezpečit rodinu.

HA: Muži si myslí častěji než ženy, že zvládají zabezpečit rodinu.

Pozorované četnosti	1	2	3	4	Σ
Ženy	5	47	40	10	102
Muži	9	64	21	4	98
Σ	14	111	61	14	200

Tab. 15: Pozorované četnosti H1

Očekávané četnosti	1	2	3	4	Σ
Ženy	7,14	56,61	31,11	7,14	102
Muži	6,86	54,39	29,89	6,86	98
Σ	14	111	61	14	200

Tab. 16: Očekávané četnosti H1

Výpočet chí-kvadrát	1	2	3	4	Σ
Ženy	0,64	1,63	2,54	1,15	5,96
Muži	0,67	1,70	2,64	1,19	6,20
Σ	1,31	3,33	5,18	2,34	12,16

Tab. 17: Výpočet chí-kvadrátu H1

Testové kritérium pro výpočet chí-kvadrátu $x^2 = (P - O)^2 / O$.

$$x^2 = (P - O)^2 / O = 0,64 + 1,63 + 2,54 + 1,15 + 0,67 + 1,7 + 2,64 + 1,19 = \mathbf{12,161}$$

Stupeň volnosti $f = (r - 1) * (s - 1)$.

$$f = (r - 1) * (s - 1) = (2 - 1) * (4 - 1) = 1 * 3 = \mathbf{3}$$

Kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$

Výsledek: $\chi^2 > \chi^2_{0,05}$

$$12,161 > 7,815$$

Hodnota chí-kvadrátu vyšla větší jak hodnota kritická, **zamítá se tedy nulová hypotéza** a je přijata hypotéza alternativní H_A . Tento závěr je přijat s jistotou 95 %.

Závěr: Je přijata H_A . Muži si myslí častěji než ženy, že zvládají zabezpečit rodinu.

H_2 : Ženy si myslí častěji než muži, že zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život.

H_0 : Ženy si myslí stejně často jako muži, že zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život.

H_A : Ženy si myslí častěji než muži, že zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život.

Pozorované četnosti	1	2	3	4	Σ
Ženy	20	65	17	0	102
Muži	5	42	44	7	98
Σ	25	107	61	7	200

Tab. 18: Pozorované četnosti H_2

Očekávané četnosti	1	2	3	4	Σ
Ženy	12,75	54,57	31,11	3,57	102
Muži	12,25	52,43	29,89	3,43	98
Σ	25	107	61	7	200

Tab. 19: Očekávané četnosti H_2

Výpočet chí-kvadrát	1	2	3	4	Σ
Ženy	4,12	1,99	6,40	3,57	16,09
Muži	4,29	2,07	6,66	3,72	16,74
Σ	8,41	4,07	13,06	7,29	32,83

Tab. 20: Výpočet chí-kvadrátu H2

Testové kritérium pro výpočet chí-kvadrátu $x^2 = (P - O)^2 / O$.

$$x^2 = (P - O)^2 / O = 4,12 + 1,19 + 6,4 + 3,57 + 4,29 + 2,07 + 6,66 + 3,72 = \mathbf{32,828}$$

Stupeň volnosti $f = (r - 1) * (s - 1)$.

$$f = (r - 1) * (s - 1) = (2 - 1) * (4 - 1) = 1 * 3 = \mathbf{3}$$

Kritická hodnota $x^2_{0,05}(3) = \mathbf{7,815}$

Výsledek: $x^2 > x^2_{0,05}$

$$\mathbf{32,828 > 7,815}$$

Hodnota chí-kvadrátu vyšla větší jak hodnota kritická, **zamítá se tedy nulová hypotéza** a je přijata hypotéza alternativní HA. Tento závěr je přijat s jistotou 95 %.

Závěr: Je přijata HA. Ženy si myslí častěji než muži, že zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život.

H3: Ženy uvádějí častěji než muži, že plnohodnotně zvládnout výchovu dětí není samotný muž schopen.

H0: Ženy uvádějí stejně často jako muži, že plnohodnotně zvládnout výchovu dětí není samotný muž schopen.

HA: Ženy uvádějí častěji než muži, že plnohodnotně zvládnout výchovu dětí není samotný muž schopen.

Pozorované četnosti	1	2	3	4	Σ
Ženy	3	55	31	13	102
Muži	14	64	16	4	98
Σ	17	119	47	17	200

Tab. 21: Pozorované četnosti H3

Očekávané četnosti	1	2	3	4	Σ
Ženy	8,67	60,69	23,97	8,67	102
Muži	8,33	58,31	23,03	8,33	98
Σ	17	119	47	17	200

Tab. 22: Očekávané četnosti H3

Výpočet chí-kvadrát	1	2	3	4	Σ
Ženy	3,71	0,53	2,06	2,16	8,47
Muži	3,86	0,56	2,15	2,25	8,81
Σ	7,57	1,09	4,21	4,41	17,28

Tab. 23: Výpočet chí-kvadrátu H3

Testové kritérium pro výpočet chí-kvadrátu $x^2 = (P - O)^2 / O$.

$$x^2 = (P - O)^2 / O = 3,71 + 0,53 + 2,06 + 2,16 + 3,86 + 0,56 + 2,15 + 2,25 = 17,277$$

Stupeň volnosti $f = (r - 1) * (s - 1)$.

$$f = (r - 1) * (s - 1) = (2 - 1) * (4 - 1) = 1 * 3 = 3$$

Kritická hodnota $x^2_{0,05}(3) = 7,815$

Výsledek: $x^2 > x^2_{0,05}$

$$17,277 > 7,815$$

Hodnota chí-kvadrátu vyšla větší jak hodnota kritická, **zamítá se tedy nulová hypotéza** a je přijata hypotéza alternativní HA. Tento závěr je přijat s jistotou 95 %.

Závěr: Je přijata HA. Ženy uvádějí častěji než muži, že plnohodnotně zvládnout výchovu dětí není samotný muž schopen.

H4: Muži si myslí častěji než ženy, že by se ženy měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře.

H0: Muži si myslí stejně často jako ženy, že by se ženy měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře.

HA: Muži si myslí častěji než ženy, že by se ženy měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře.

Pozorované četnosti	1	2	3	4	Σ
Ženy	2	45	49	6	102
Muži	19	58	19	2	98
Σ	21	103	68	8	200

Tab. 24: Pozorované četnosti H4

Očekávané četnosti	1	2	3	4	Σ
Ženy	10,71	52,53	34,68	4,08	102
Muži	10,29	50,47	33,32	3,92	98
Σ	21	103	68	8	200

Tab. 25: Očekávané četnosti H4

Výpočet chí-kvadrát	1	2	3	4	Σ
Ženy	7,08	1,08	5,91	0,90	14,98
Muži	7,37	1,12	6,15	0,94	15,59
Σ	14,46	2,20	12,07	1,84	30,57

Tab. 26: Výpočet chí-kvadrátu H4

Testové kritérium pro výpočet chí-kvadrátu $x^2 = (P - O)^2 / O$.

$$x^2 = (P - O)^2 / O = 7,08 + 1,08 + 5,91 + 0,9 + 7,37 + 1,12 + 6,15 + 0,94 = \mathbf{30,570}$$

Stupeň volnosti $f = (r - 1) * (s - 1)$

$$f = (r - 1) * (s - 1) = (2 - 1) * (4 - 1) = 1 * 3 = \mathbf{3}$$

Kritická hodnota $x^2_{0,05}(3) = \mathbf{7,815}$

Výsledek: $x^2 > x^2_{0,05}$

$$\mathbf{30,570 > 7,815}$$

Hodnota chí-kvadrátu vyšla větší jak hodnota kritická, **zamítá se tedy nulová hypotéza** a je přijata hypotéza alternativní HA. Tento závěr je přijat s jistotou 95 %.

Závěr: **Je přijata HA. Muži si myslí častěji než ženy, že by se ženy měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře.**

5.3 Shrnutí výzkumu

Před realizací samotného výzkumu byly stanoveny čtyři hypotézy, které byly ověřovány testem dobré shody chí-kvadrátem. Všechny čtyři hypotézy byly potvrzeny.

Hlavní cílem výzkumu bylo zjistit rozdíly v postojích a názorech žen a mužů vůči jejím rolím a najít oblasti významných názorových rozdílů. Výzkumný problém byl definován otázkou: „V jakých oblastech existují významné rozdíly v názorech žen a mužů vůči jejím rolím?“.

Kvantitativním výzkumem byly zjištěny následující oblasti, ve kterých vznikají vzájemné názorové rozepře mezi pohlavími.

První z těchto oblastí je pohled žen a mužů na zastávané role v rodině, partnerském vztahu a ve společné domácnosti. Odlišné postoje byly zjištěny otázkou mapující názory mužů a žen na zastávané role vlastní i opačného pohlaví. Zastávané práce ženy v partnerském vztahu jsou slovy žen i mužů velmi podobné, shodnou se na tom, že ženy zastávají domácí práce – úklid, vaření, praní, nakupování, starají se o děti a jejich výchovu a zajišťují účetnictví rodiny. Ženy si ale navíc přičítaly schopnost vytvářet příjemné domácí prostředí a spolufinancování rodiny. Zatímco muži uvedli navíc, že ženy vyřizují potřebnou komunikaci s úřady. Obě pohlaví dosáhla také značné společné shody ve vyjádření na vykonávané práce mužů. Shodli se na tom, že muži vypomáhají ženám v domácnosti s úklidem, vařením, nákupem, zastávají fyzicky náročné a technické práce v domácnosti, opravují, montují, starají se o děti, finančně zabezpečují domácnost a rodinu. Ženy navíc zmiňovaly citovou stránku mužské role, kdy muže potřebují jako přítele a kamaráda, kterému se mohou svěřovat a řešit různé problémy. Muži si přičítají roli organizátora volného času a hlavy rodiny, která rozhoduje o toku financí. Uvedené odpovědi korespondují jak s tradičním modelem rozdělení rolí, tak i s aktuálním trendem posledních desetiletí, kdy muž je více zapojován do domácích prací, jako je úklid, vaření, nakupování, a výchova dětí a žena se snaží naplňovat svou dvojroli. Zastává roli pečovatelky o domácnost a vychovatelky dětí a také se spolupodílí na financování a zajištění rodiny, tedy snaží se budovat kariéru a realizovat se v pracovní sféře.

Další otázkou dotazníku, která byla stanovena na základě zažitých stereotypů, byly odhaleny názorové rozdíly k tvrzení, že „muž by měl vydělávat peníze a zabezpečovat

rodinu a žena by měla pečovat o děti a domácnost“. Ženy s tímto tvrzením souhlasí, kdežto muži zastávají opačný názor. Hlubší analýza ukázala, že skupinu souhlasících žen tvoří především ženy žijící v menších městech a obcích s počtem obyvatel do 30.000 a z věkové kategorie 45 let a více. Skupinu nesouhlasících mužů tvoří především muži žijících ve městech s počtem obyvatel nad 30.000 a z věkové kategorie 15–44 let. Dalo by se říci, že nám názorově stojí proti sobě dvě diametrálně odlišné skupiny respondentů, z odlišných generací.

Různé názorové postoje měli ženy a muži také v oblasti péče o domácnost. Výzkum zkoumal, zda si respondenti myslí, že péče o děti a domácnost je výhradně ženskou záležitostí. Muži s tímto názorem souhlasili, ženy ne. Bližší analýza ukázala, že skupinu mužů, kteří s výrokem souhlasí tvoří především rozvedení muži a muži věkové kategorie 45 let a více. Nesouhlasící ženy tvoří svobodné ženy a věková kategorii 15–44 let. Opět tak názorově stojí proti sobě dvě diametrálně odlišné skupiny respondentů – mladé, svobodné ženy a starší, rozvedení muži. Z toho vyplývá rozdílnost v chápání ženské role v různých generačních skupinách.

Další oblastí, ve které se muži a ženy názorově rozcházejí, je představa o ideálním protějšku. Výzkumem byly zjištěny drobné nuance v požadavcích mužů na ideální ženu, které ženy nevedly a také i v požadavcích žen, které zase nevedli muži. Muži vyžadují věrnost, vděčnost, učenlivost, společenskost, které se jim patrně od žen nedostává v dostatečné míře. Ženy naopak ukazují, jaké by chtěli být a patrně se jim to ne vždy daří: soběstačné, samostatné, spolehlivé, sebevědomé a vtipné. Tyto rozdíly vyplývají z aktuálního vnímání společenského postavení žen ve společnosti.

Z odpovědí týkajících se vlastnosti ideálního muže vyplývá značná rozdílnost v názorech obou pohlaví. Ženy kladly důraz na vlastnosti související s citovou a emocionální stránkou a potřebou ochrany, kdežto muži stavěli do popředí spíše vlastnosti týkající se jejich budování autority a vůdčího postavení. Tato skutečnost úzce souvisí se zažitými mužskými stereotypy a rolemi.

Jednou z oblastí, ve které byly také zjištěny názorové rozdíly, je rozdělování rolí v soukromé (rodina, domácnost) a veřejné (společnost, zaměstnání) sféře. V názorech žen se projevuje silná emancipace a snaha se vyrovnat mužům. Dotázané ženy uváděly zejména typicky mužské charakteristiky, nebo dokonce zastávaly názor, že žena by měla být schopna zastat všechny mužské role a muži se vyrovnat. Muži stavěli ženy na pozice méně společensky významných prací a zároveň vyžadovali reprezentativnost. V názorech na role ideálního muže kladli muži důraz na to, aby byli ve společnosti autoritativními alfa samci, ženy je naopak chtějí vidět jako sobě rovné partnery.

V oblasti rozdělování rolí v soukromé a veřejné sféře byly výzkumem zjištěny rozdílné postoje mužů a žen v názoru, zda ženy zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život. Téměř všechny dotázané ženy si myslí, že toto skloubení rolí zvládají, naopak muži si to nemyslí. Nemyslí si to především kategorie mužů, která žije v jedné domácnosti s partnerkou, nebo s partnerkou a dítětem.

Výzkumem byly také nalezeny rozdílná hlediska mužů a žen v otázce, zda by se současné ženy měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře. Muži s tímto názorem souhlasí a myslí si, že současné ženy by se měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře. Ženy však zastávají opačný názor. Hlubší analýza ukázala, že skupinu žen, která s tímto výrokem nesouhlasí, tvoří především ženy s vysokoškolským vzděláním, plných a ženy bydlící ve městech s počtem obyvatel nad 100.000.

Výzkum zkoumal i pohled na nevládnuté role současných žen a mužů. Respondenti se ve většině nevládnutých rolí ženy shodnou. Muži však mají navíc pocit, že se o ně ženy nedostatečně starají, ženy naopak poukazovaly na svou finanční nesamostatnost a odkládání mateřství. Z odpovědí žen vyplývá jednoznačný rozpor, chtějí být více emancipované a být finančně nezávislé, což je spojeno s budováním kariéry a realizací v pracovní sféře, ale zároveň se takové chování vylučuje s touhou žen neodkládat mateřství na pozdější věk. Ženy si tak očividně rozporují v tom, co samy od sebe požadují. Tyto rozdílné požadavky mají však i na muže. Ženy nacházely nedokonalosti mužů v jejich nedostatečném věnování se rodině a výchově dětí, v nedostatečné pomoci s domácími pracemi, v nadměrném věnování se práci a také ve skutečnosti, že nedostatečně finančně zabezpečují rodinu, čímž si ve své podstatě opět rozporují. Také jim

chybí u mužů animálnost a přirozená vůdčí role. Muži jsou si vědomi, že je ženy svým způsobem tlačí do kouta a oni tak ztrácejí své vůdčí postavení a autoritu, ale nijak s tímto faktem nebojují. Pracují čím dál intenzivněji a snaží se vydělat více peněz. Provedený výzkum tedy potvrdil současné trendy ve změně stereotypního chápání rolí žen i mužů a zachytil skutečnost, že současné ženy mají vzájemně se rozporující požadavky nejen na muže, ale i samy na sebe, což současné muže značně mate.

V okruhu řešícím otázku znevýhodnění a diskriminaci žen a mužů, byly také zjištěny odlišné pohledy obou pohlaví. Ženy i muži se shodli v názorech, že ženy jsou znevýhodněny platově, na stejných pracovních pozicích jako muži mají nižší platové ohodnocení, čeká je určitá diskriminace v pokročilejším věku a jsou znevýhodněny při návratu do práce po mateřské dovolené. Muži navíc vidí znevýhodnění ve skutečnosti, že pobírají nízkou finanční podporu na mateřské dovolené. Patrně z toho důvodu, že značně pocítují úbytek finančních prostředků ve společném rozpočtu domácnosti, po odchodu ženy z práce na mateřskou dovolenou a je tak na ně kladen větší tlak při finančním zabezpečování rodiny. Z uvedených názorů, které ženy zmiňovaly a muži ne, to jsou nedůvěra v jejich schopnosti a skutečnost, že jsou nuceny zastávat více rolí najednou. Ačkoliv ženy k více rolím (dvojrolím) nikdo nenutí, naplňování tohoto úředu vyplynulo z přirozeného vývoje společnosti v posledních přibližně sto letech.

V otázce znevýhodnění mužů, se obě pohlaví shodla v názorech, že na muže je vyvíjen tlak na finanční zajištění rodiny a že muž nemá dostatek času, který by věnoval rodině. Muži se navíc cítí být značně znevýhodněni v průběhu rozvodového řízení při přidělování dětí do péče jednomu z rodičů. Statistická data říkají, že v případě rozvodu jsou děti svěřovány v 90 % do péče matky a v 7 % do péče otce. Muži se tedy cítí být znevýhodněni zcela oprávněně, jelikož právní řád naší společnosti podléhá genderovým stereotypům a stále vyznává kult mateřství. Ženy navíc přiznávají, že muž je vystavován jejich nátlaku a že v zaměstnání nikdo nepočítá s jejich možným odchodem na rodičovskou dovolenou, která dnes není žádnou výjimkou.

5.4 Diskuze a doporučení pro praxi

Literatura uvádí, že role muže a ženy podléhají stereotypním představám dané kultury. Ženy jsou definovány jako jemné a submisivní pohlaví, které by se mělo realizovat pomocí péče o rodinu a domácnost. Od mužů se očekává, že zabezpečí partnerku a potomstvo po finanční stránce a budou jim poskytovat potřebnou ochranu. Realizovaný výzkum, ale i novodobá literatura však ukazují, že muži nejsou schopni tato očekávání zcela naplnit. Ženy jsou tak nuceny tyto nedostatky nahradit samy.

Po realizaci výzkumu lze bezesporu říci, že současné ženy i muži v české společnosti se vychylují od tradičního uspořádání genderových rolí a směřují k modernímu pojetí. Byly zjištěny a zachyceny odchylky zejména v oblastech zastávaných rolí v rodině, partnerském vztahu a ve společné domácnosti, v postavení žen a mužů k tvrzení, že „muž by měl vydělávat peníze a zabezpečovat rodinu a žena by měla pečovat o děti a domácnost“, v oblasti péče o domácnost, v představách o ideálním protějšku, v oblasti rozdělování rolí v soukromé a veřejné sféře a v otázkách znevýhodnění a diskriminaci žen a mužů. Výzkum ale také odhaloval názory respondentů na nezvládnuté role a otázku znevýhodnění a diskriminaci žen a mužů.

Otázkou ale zůstává, jaké okolnosti ženy vedly k této změně chování. Zda je jejich emancipace zakořeněna v touze po seberealizaci v jiném než rodinném prostředí, anebo zda jsou nuceny suplovat mužské role, protože na to muži sami nestačí. Můžeme také polemizovat nad tím, zda muži byli někdy skutečně schopni svou roli naplnit úplně. Na ženy je ve spoustě kultur, ve srovnání s muži, nazíráno jako na nerovnoprávné. Gender studies je relativně nově se vyvíjející disciplínou, přesto je nezbytné se i nadále zabývat prameny popisující skutečný stav. I kdybychom bádáním v minulosti vypátrali nějaké převratné objevy, pomáhající k porozumění genderové nerovnosti, je stále třeba se zabývat současnými problémy a potřebami aktuálních mužů a žen, abychom tím mohli přinést více harmonie do jejich společného soužití.

Na základě porovnání výsledků výzkumu a teoretických poznatků bylo zjištěno, že existují velké rezervy pro zlepšení vztahů mezi ženami a muži. Pokud bychom měli nadefinovat představu o ideálních vztazích, měla by se obě pohlaví projevovat následujícím

způsobem. Muži by měli více projevovat svou maskulinitu, ochraňovat a zabezpečovat partnerku a zároveň jí být silnou emoční oporou. Ženy by měly stále láskyplně pečovat o partnera a potomky, realizovat své zájmy a zároveň by si měly zajistit čas pro odpočinek a relaxaci. Měly by více prožívat své ženství, starat se o svůj vzhled a méně soupeřit s muži.

Zjištěné poznatky a definované oblasti názorových rozdílů, které byly výzkumem zjištěny, mohou být užitečným podkladem pedagogickým pracovníkům v andragogickém přístupu, ale také vhodným zdrojem aktuálních informací sloužící sociologům.

ZÁVĚR

Tématem práce byla aktuální problematika zkoumající role ženy a muže a jejich vzájemné interakce v současné české společnosti. Práce přináší základní pohled na oblasti vzájemné interakce. Je to téma značně obsáhlé a dalo by se jistě zkoumat z mnoha úhlů pohledu. Tak jak se změnilo klasické pojetí ženské role, změnilo se postupně i pojetí role mužské. Tyto přechody lze pozorovat v zásadních oblastech jako je tradiční pojetí rodiny, seberealizace v pracovní sféře, ale i v trávení volného času a obecně ve změně životního stylu. Tyto obměny jsou muži i ženami vnímány odlišně.

Práce byla rozdělena na dvě části – část teoretickou a část praktickou. Cílem teoretické části bylo zajistit validní sekundární data z odborné literatury o základních pojmech, které se vztahují k tématu genderových rolí a konfliktu mezi nimi; opatřit důležité podklady a získat již existující empirické zkušenosti potřebné k analýze problematiky a pro výzkumnou část práce. Tyto informace byly patřičně roztříděny a zpracovány v ucelený logický základ. Jsou tak zde zahrnuty pojmy jako generový řád, identita, generové role, stereotypy, postavení muže a ženy v současnosti, konflikt a problémy z aspektu gender a základní vývojové teorie.

Praktická část práce měla za cíl identifikovat rozdíly v postojích a názorech žen a mužů vůči jejím rolím a najít oblasti významných názorových rozdílů. Tento cíl byl splněn, rozdíly byly zmapovány a oblasti vzájemné interakce určeny. Dotazníkovým výzkumem a následnými statistickými metodami bylo také dosaženo potvrzení stanovených hypotéz. Výsledků bylo dosaženo především díky kvantitativnímu výzkumu pomocí dotazníkového šetření, kde byly otázky koncipovány nejen k přímým a jednoznačným odpovědím, ale i k možnostem vyjádřit vlastní názory a postoje; směřovaly k základním oblastem možných názorových střetů ve vzájemném vnímání genderových rolí. V odpovědích respondentů bylo možné sledovat odklon od tradičního rozdělení rolí v různých oblastech a směřování k modernímu pojetí. Ženy tyto změny vnímaly pozitivně, dosáhly kýžené autonomie, emancipace, lepší sociální pozice i zvýšení vlastní prestiže. V současnosti lze ale pozorovat jistou ambivalenci, projevující se nevolí způsobené vysokou mírou zátěže. Ženy se snaží ze všech sil zvládnout svoji tradiční roli matky a pečovatelky a současně si budují mnohdy velmi úspěšnou kariéru. Tím jsou často vystaveny kritice jak ze strany mužů, rodičů, kteří představují tradiční pojetí rodiny, tak i z řad vlastních, od žen. Je jim vytýkáno, že nejsou schopny obstát ve všech rolích, které

zastávají. Tento stav pak mnohdy vede k frustraci žen, které se snaží ztělesnit představu o „dokonalé ženě“, která je od nich vyžadována jako všeobecný standard současné společnosti. Svou frustraci také promítají do požadavků na role svých partnerů – mužů. Ti jsou z postojů a konání žen zmatení, a ne vždy chápou, co od nich ženy požadují. Upadají tak do pozice nečinných pozorovatelů a poukazovatelů na tradiční pojetí ženské role, přestože si jsou vědomi, že v současné době nejsou schopni dostát stereotypnímu pojetí role mužské, neboť jsou silně ovlivňováni zákonitostmi současné moderní společnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BIDDULPH, Steve. *Mužství: jak zvládat všechny mužské role*. 1. vydání. Praha: Portál, 2007. 199 s. ISBN 978-80-7367-209-6.
- [2] BRTNÍKOVÁ, Marta. *Svět muže, ženy a jejich dětí*. 1. vydání. Praha: Horizont, 1991. 237 s. ISBN 80-7012-044-4.
- [3] ERIKSEN, H. Thomas. *Sociální a kulturní antropologie*. 1. vydání. Praha: Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-465-6.
- [4] GIDDENS, Anthony. *Modernity and Self - Identity*. 1. vydání. Stanford: Stanford University Press, 1991. 256 s. ISBN 978-80-8047-1944-5.
- [5] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. vydání. Brno: Paido, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7351-185-0.
- [6] CHRÁSKA, Miroslav; KOČVAROVÁ, Ilona. *Kvantitativní metody sběru dat v pedagogických výzkumech*. 1. vydání. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2015. 132 s. ISBN 978-80-7454-553-5.
- [7] JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. 2. vydání. Praha: Portál, 2007. 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.
- [8] JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012. 258 s. ISBN 978-80-247-3679-2.
- [9] JANEBOVÁ, Radka. *Sociální problémy z aspektu gender*. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. 106 s. ISBN 80-7041-512-6.
- [10] JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita*. 1. vydání. Praha: Grada, 2008. 288 s. ISBN 978-80-247-2284-9.
- [11] KARSTEN, Hartmut. *Ženy a muži: genderové role, jejich původ a vývoj*. 1. vydání, Praha: Portál, 2006. 183 s. ISBN 80-7367-145-X.
- [12] KOZEL, Roman. *Moderní marketingový výzkum*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2006. 280 s. ISBN 80-247-0966-X.
- [13] KOUKOLÍK, František. *ČEŠI. Proč jsme, kdo jsme - a jak dál?* 1. vydání. Praha: Galén, 2015. 419 s. ISBN 978-80-7492-129-2.
- [14] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 2. vydání. Praha: Portál, 2014. 215 s. ISBN 978-80-262-0643-9.

- [15] KRAUS, Blahoslav; POLÁČKOVÁ, Věra et al. *Člověk – prostředí – výchova, k otázkám sociální pedagogiky*. 1. vydání. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-292.
- [16] KRÍŽKOVÁ, Alena; PAVLICA, Karel. *Management genderových vztahů: postavení žen a mužů v organizaci*. 1. vydání. Praha: Management Press, 2004. 155 s. ISBN 80-7261-117-8.
- [17] OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. 1. vydání. Praha: Portál, 2000. 171 s. ISBN 80-7178-403-6.
- [18] PONĚŠICKÝ, Jan. *Fenomén ženství a mužství: Psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. 3. vydání. Praha: Triton, 2008. 213 s. ISBN 978-80-7387-106-2.
- [19] PRŮCHA, Jan; VETEŠKA, Jaroslav. *Andragogický slovník*. 2. vydání. Praha: Grada, 2014. 320 s. ISBN 80-246-0525-2.
- [20] RENZETTI, M. Claire. *Ženy, muži a společnost*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2003. 642 s. ISBN 978-80-247-4748-4.
- [21] SCOON, Ingrid; ECCLES, S. Jacquelynne. *Gender differences in aspirations and attainment*. 1. vydání. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 510 s. ISBN 978-1-107-02172-3.
- [22] SMETÁČKOVÁ, Irena. *Genderové představy a vztahy*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 2016. 274 s. ISBN 978-80-7419-229-6.
- [23] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie – dětství, dospělost, stáří*. 1. vydání. Praha: Portál, 2000. 528 s. ISBN 80-7178-308-0.
- [24] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: Dospělost a stáří*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2007. 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.
- [25] VALDROVÁ, Jana. *Gender a společnost*. 1. vydání. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2006. 236 s. ISBN 80-7044-808-3.
- [26] VĚŠINOVÁ-KALIVODOVÁ, Eva; MAŘÍKOVÁ, Hana. *Společnost žen a mužů z aspektu gender*. 1. vydání. Praha: Open Society Fund, 1999. 171 s. ISBN 80-238-4770-8.
- [27] VODÁKOVÁ Alena. *Rod ženský: kdo jsme, odkud jsme přišly, kam jdeme?* 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 356 s. ISBN 80-86429-18-0.
- [28] VÝROST, Jozef; SLAMĚNÍK, Ivan. *Sociální psychologie*. 2. vydání. Praha: Grada, 2008. 404 s. ISBN 978-80-247-1428-8.

- [29] ZÁBRODSKÁ, Kateřina. *Variace na gender: poststrukturalismus, diskurzivní analýza a genderová identita*. 1. vydání. Praha: Academia, 2009. 198 s. ISBN 978-80-200-1752-9.

Internetové zdroje

- [30] HAŠKOVÁ, Hana, *Poznámka k gender kontraktu v české společnosti 90. let*. Gender, rovné příležitosti, výzkum, 2000, č. 1, [cit. 19.3.2017] Dostupné z: http://www.genderonline.cz/uploads/2bacf1db99079832e79b1562745da8db7d4dcde6_rocnik01-1-2000.pdf
- [31] HAŠKOVÁ, Hana, *Rodičovství a bezdětnost očima českých mužů a žen*. Gender on-line, 2004, č. 3-4, [cit. 25.3.2017] Dostupné z: http://www.genderonline.cz/uploads/84cde1f4956a06b4daf97ba9d3e73b3bd559dc13_rocnik05-2-3-2004.pdf
- [32] KRÍŽKOVÁ, Alena, *Vnímání genderových nerovností na trhu práce českou populací*. Gender, rovné příležitosti, výzkum, 2004, ročník 5, č.4 ISSN 1213-0028. [cit. 30.3.2017] Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/cs/issue/28-rocnik-5-cislo-4-2004/202>
- [33] KUBÍČKOVÁ, Klára, *Matkové – mateřští otcové*. Gender, rovné příležitosti, výzkum, 2003, ročník 4, č. 3-4, [cit. 28.3.2017] Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/cs/issue/25-rocnik-4-cislo-3-4-2003>
- [34] PAVLICA, Karel, *Genderová identita studentů a studentek v perspektivě představ o pracovním a rodinném životě*. Gender, rovné příležitosti, výzkum, 2003, ročník 4, č. 3-4, [cit. 22.3.2017] Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/cs/issue/25-rocnik-4-cislo-3-4-2003>
- [35] PUTNOVÁ, Anna, *Nezaměstnané ženy na trhu práce – případová studie*. Personalista.com, 2004 [cit. 30.3.2017] Dostupné z: <http://www.personalista.com/ziskavani-a-vyber/nezamestnane-zeny-na-trhu-prace-pripadova-studie.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod.	a podobně
cit.	citace
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
Kč	koruna česká
MS	Microsoft
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PC	počítač
tzv.	tak zvaný
vč.	včetně

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1:	Pracovní pozice partnera podle odpovědí žen a mužů	45
Graf 2:	Postoje respondentů k tvrzení, že „muž by měl vydělávat peníze a zabezpečovat rodinu a žena by měla pečovat o děti a domácnost“	49
Graf 3:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že muži zvládají zabezpečit rodinu.....	50
Graf 4:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že péče o děti a domácnost je výhradně ženskou záležitostí.....	52
Graf 5:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že současný muž je schopen samostatně a plnohodnotně zvládnout výchovu dětí.....	53
Graf 6:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že ženy zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život.....	60
Graf 7:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že současné ženy by se měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře.....	62
Graf 8:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že ženy zvládají své role.....	63
Graf 9:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že muži zvládají své role.....	65
Graf 10:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že je žena v současné společnosti nějak znevýhodněna, diskriminována.....	66
Graf 11:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že je muž v současné společnosti nějak znevýhodněn, diskriminován.....	69

SEZNAM TABULEK

Tab. 1:	Struktura obyvatelstva České republiky podle pohlaví, věku a stupně vzdělání	28
Tab. 2:	Průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice podle pohlaví a vzdělání v roce 2013	30
Tab. 3:	Časový harmonogram činností	41
Tab. 4:	Rozdělení respondentů dle zkušenosti s partnerským soužitím, dle pohlaví a faktu, zda mají či nemají děti.....	44
Tab. 5:	Postoje respondentů k tvrzení, že „muž by měl vydělávat peníze a zabezpečovat rodinu a žena by měla pečovat o děti a domácnost“... ..	48
Tab. 6:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že muži zvládají zabezpečit rodinu.....	49
Tab. 7:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že péče o děti a domácnost je výhradně ženskou záležitostí.....	51
Tab. 8:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že současný muž je schopen samostatně a plnohodnotně zvládnout výchovu dětí... ..	53
Tab. 9:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že ženy zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život.....	60
Tab. 10:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že současné ženy by se měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře.....	61
Tab. 11:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že ženy zvládají své role.....	63
Tab. 12:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že muži zvládají své role.....	64
Tab. 13:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že je žena v současné společnosti nějak znevýhodněna, diskriminována.....	66
Tab. 14:	Postoje respondentů na otázku, zda si myslí, že je muž v současné společnosti nějak znevýhodněn, diskriminován... ..	68
Tab. 15:	Pozorované četnosti H1.....	71
Tab. 16:	Očekávané četnosti H1... ..	71
Tab. 17:	Výpočet chí-kvadrátu H1.....	71
Tab. 18:	Pozorované četnosti H2.....	72
Tab. 19:	Očekávané četnosti H2... ..	72
Tab. 20:	Výpočet chí-kvadrátu H2.....	73

Tab. 21: Pozorované četnosti H3.....	74
Tab. 22: Očekávané četnosti H3.....	74
Tab. 23: Výpočet chí-kvadrátu H3.....	74
Tab. 24: Pozorované četnosti H4.....	75
Tab. 25: Očekávané četnosti H4.....	75
Tab. 26: Výpočet chí-kvadrátu H4.....	76

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Rešerše vybrané použité literatury

P II: Slovník pojmů

P III: Demografická data ČR

P IV: Dotazník

P V: Struktura obyvatel České republiky ve vybraných věkových kategoriích

P VI: Struktura respondentů dotazníku

PŘÍLOHA P I: REŠERŠE VYBRANÉ POUŽITÉ LITERATURY

Domácí literatura

Radka JANEBOVÁ, Sociální problémy z aspektu gender, (2006)

Autorka se ve své publikaci zabývá třemi tématy: souvislostem mezi rodinným a pracovním životem z genderové perspektivy, interrupcemi v kontextu sociální práce a poruchám příjmu potravy a sociálními faktory vedoucí k jejich vzniku.

Irena SMETÁČKOVÁ, Genderové představy a vztahy, (2016)

Předmětem knihy byl výzkum prováděný u dětí školního věku, jehož cílem bylo zjistit jejich představy o feminitě a maskulinitě. Část publikace je věnována rozbořem dětské kresby v souvislosti s genderovými schémata. Dále se pak autorka popisuje termíny, jako jsou: identita, gender, genderový řád, genderové stereotypy a genderová socializace.

Marie VÁGNEROVÁ, Vývojová psychologie, (2000)

Knih je rozdělena na dvě části. První část se zabývá obdobím mladé dospělosti, její charakteristikou a postupnou proměnou. Popisuje základní druhy interakcí, k nimž dochází při společném soužití mužů a žen. V druhé části charakterizuje období střední dospělosti a reflektuje tělesné a psychické změny včetně proměny kognitivních funkcí.

Zahraniční Literatura

Hartmud KARSTEN, Ženy a muži: genderové role, jejich původ a vývoj, (2006)

Autor se zabývá rozdíly mezi ženami a muži. Nejprve se věnuje biologickým rozdílům mezi pohlavími a následně uvádí psychologické teorie o vzniku a vývoji pohlavních rozdílů. Odlišnosti mezi ženami a muži uvádí od početí až po pozdní dospělost.

Ann OAKLEY, Pohlaví, gender a společnost, (2000)

Autorka popisuje pohlaví nejen z aspektu osobnosti, intelektu a biologie, ale i z pohledu genderu a sociální role. Mapuje rozdílné vnímání sexuality mužů i žen a popisuje osvojování genderových rolí. Zároveň predikuje vývoj rozdílů mezi muži a ženami v budoucnu.

Claire M. RENZETTI, Ženy, muži a společnost, (2003)

Tato široce obsáhlá kniha popisuje jak biologický vývoj pohlaví mužů i žen, tak i jejich vzájemné interakce v dětství i dospělosti. Ústředním tématem je pak pro autorku gender, který zkoumá z pohledu vzdělávání, médií, zaměstnanosti, kriminality, politiky, náboženství a medicíny.

Cizojazyčná literatura

Ingrid SCOON a Jacquelynne S. ECCLES, Gender differences in aspirations and attainment, (2014)

Autorky nejdříve popisují vliv genderu na děti mladšího školního věku ve vzdělávacím systému. Dále se zaměřují na plánování kariéry v adolescenci. Jednotlivá část je věnována zájmu dospívajícího o vědeckou dráhu jejich studentského i profesního života. V závěru publikace je pak rozebírán vliv genderu na vzdělávací systém, dospívající a rodiče.

Anthony GIDDENS, Modernity and Self – Identity, (1991)

Autor se zaměřuje na popis identity ženy a muže v moderní společnosti, kterou vystihuje jako lišící se formu společenského řádu, zapříčiněnou svou vysokou dynamičností. Snaží se zachytit vznik nových mechanismů, které v této moderně vznikají a mají tak neodmyslitelný vliv na role ženy a muže.

PŘÍLOHA P II: SLOVNÍK POJMŮ

Feminita - je charakteristické chování v dané kultuře, které se očekává od osob ženského pohlaví. V tradičním pojetí představuje feminita typicky ženské vlastnosti, jako jsou submisivita, ohleduplnost vůči ostatním členům společnosti, intenzivnější prožívání emocionality, citlivost, tendence ke snadné ovlivnitelnosti jinými názory, vnímání a porozumění nonverbálních projevů, ochota naslouchat, schopnost poskytnout více informací a otevřenost (Jandourek, 2007).

Gender - sociální představa o pohlaví postavená proti pohlaví, které je určeno biologicky ve vztahu mužského a ženského těla k jejich reprodukčním schopnostem. Jedná se o rozdíly sociální a kulturní povahy mezi feminitou a maskulinitou. Gender lze chápat jako socio-kulturní „obal“ biologických rozdílů mezi pohlavími (Smetáčková, 2016)

Identita - jedná se o hluboce prožívaný pocit vlastní totožnosti se svými životními rolemi. Tento pocit jedinec prožívá i při naplnění hodnot, které pro něj tvoří základ jeho života (Jandourek, 2012).

Instituce - jsou tvořeny souborem vzorců, jednání a vztahů, které jsou předávány ve společnosti. Řadí se zde morální zvyklosti a hodnoty a jejich kombinace se sociálními rolemi a kulturní činnosti a společenské rituály (Jandourek, 2012).

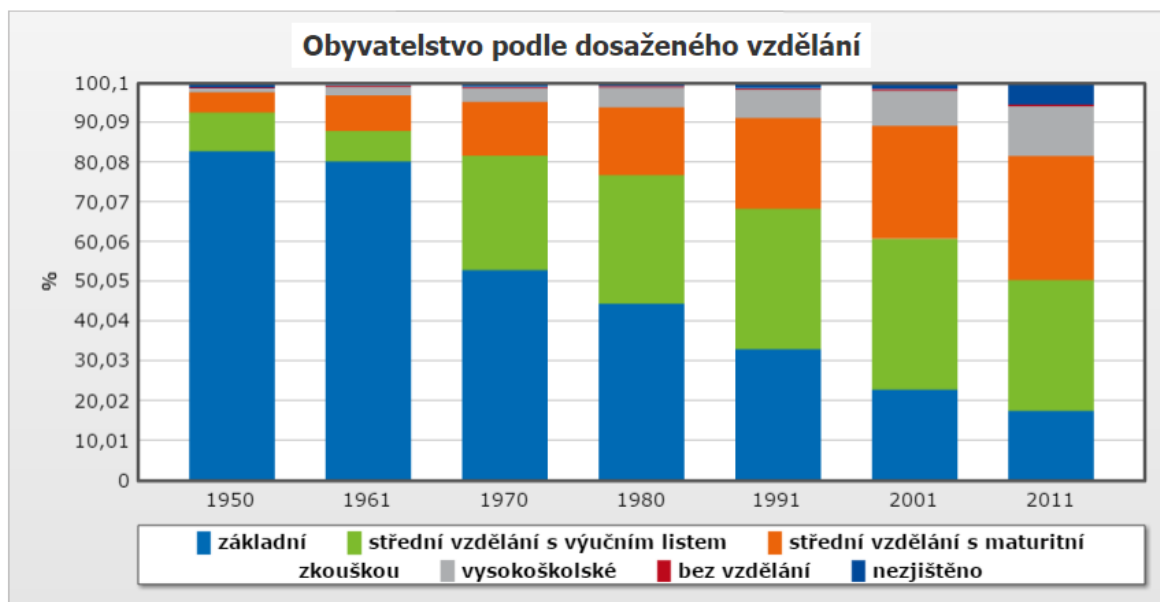
Interakce - označuje vzájemný vliv dvou, anebo více aktérů na úrovni komunikace, akce a práce (Jandourek, 2012).

Maskulinita - ztělesňuje charakteristickou formu chování, která se od mužů v dané kultuře očekává. Jedná se o soubor psychologických a kulturních představ spojených s mužským pohlavím, které ale nejsou biologickým pohlavím determinované (Jandourek, 2007).

Pohlaví - je dichotomický znak, který je spolu s věkem jednou ze dvou základních sociologických charakteristik. Za normálních okolností jasně dané biologickými znaky. I ve vyspělých zemích pohlaví do značné míry ovlivňuje postavení jedince ve společnosti (Jandourek, 2012).

PŘÍLOHA P III: DEMOGRAFICKÁ DATA ČR

Graf 12: Obyvatelstvo České republiky podle dosaženého vzdělání v letech 1950–2011

Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/souhrnna_data_o_ceske_republice

Tab. 27: Vývoj počtu obyvatel České republiky podle pohlaví v letech 1993–2015.

Vývoj počtu obyvatel podle pohlaví (rok 2015)					
Rok	Ženy	Muži	Celkem	%	
				ženy	muži
1993	5 314 716	5 019 297	10 334 013	51,4	48,6
1995	5 304 829	5 016 515	10 321 344	51,4	48,6
1996	5 297 052	5 012 085	10 309 137	51,4	48,6
1998	5 284 186	5 005 435	10 289 621	51,4	48,6
1999	5 277 036	5 001 062	10 278 098	51,3	48,7
2000	5 269 815	4 996 731	10 266 546	51,3	48,7
2001	5 238 450	4 967 986	10 206 436	51,3	48,7
2002	5 236 563	4 966 706	10 203 269	51,3	48,7
2003	5 236 715	4 974 740	10 211 455	51,3	48,7
2005	5 248 431	5 002 648	10 251 079	51,2	48,8
2008	5 331 165	5 136 377	10 467 542	50,9	49,1
2009	5 349 616	5 157 197	10 506 813	50,9	49,1
2010	5 363 971	5 168 799	10 532 770	50,9	49,1
2011	5 347 235	5 158 210	10 505 445	50,9	49,1
2012	5 351 776	5 164 349	10 516 125	50,9	49,1
2013	5 350 039	5 162 380	10 512 419	50,9	49,1
2014	5 361 348	5 176 927	10 538 275	50,9	49,1
2015	5 367 513	5 186 330	10 553 843	50,9	49,1

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvatelstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>

Tab. 28: Vývoj střední délky života v České republice podle pohlaví v letech 1993–2015.

Střední délka života v České republice podle pohlaví					
Pohlaví	1993	2000	2005	2010	2015
Ženy	76,4	78,5	79,2	80,9	81,9
Muži	69,3	71,6	72,9	74,5	75,8
Průměr ČR	72,9	75,1	76,1	77,7	78,9

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvatelstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>;

Tab. 29: Úmrtnost v České republice podle pohlaví v letech 1993–2015

Úmrtnost v České republice podle pohlaví					
Pohlaví	1993	2000	2005	2010	2015
Ženy	59 005	54 882	54 072	54 150	55 934
Muži	59 180	54 119	53 866	52 694	55 239
Celkem	118 185	109 001	107 938	106 844	111 173

Zdroje: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvatelstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>;
http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=496

Tab. 30: Počet živě narozených dětí v České republice podle věku žen v letech 1993–2015.

Počet živě narozených dětí v České republice					
Věk	1993	2000	2004	2010	2015
-14	26	17	14	15	13
15 - 19	19 062	4 451	3 645	3 341	2 606
20 - 24	53 132	28 898	17 940	15 452	13 487
25 - 29	32 097	37 467	43 047	36 188	32 843
30 - 34	11 705	14 506	25 058	43 856	38 285
35 - 39	4 240	4 822	6 810	16 201	19 847
40 - 44	733	723	1 111	2 012	3 531
45 - 49	30	26	39	84	139
50 +	-	-	-	4	13
Celkem	121 025	90 910	97 664	117 153	110 764

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvatelstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>

Tab. 31: První sňatky v České republice podle věku snoubenců v letech 1993–2015.

První sňatky podle věku snoubenců v České republice										
Věk	1993		2000		2005		2010		2015	
	ženich	nevěsta	ženich	nevěsta	ženich	nevěsta	ženich	nevěsta	ženich	nevěsta
16 - 19	5 809	20 105	701	3 008	220	1 214	104	573	74	379
20 - 24	28 661	24 770	14 273	22 765	5 342	11 866	2 983	7 376	2 847	6 370
25 - 29	11 937	4 734	18 652	13 093	19 128	19 353	12 791	16 313	12 150	16 395
30 - 34	2 913	1 058	5 061	1 822	10 103	5 026	12 761	8 215	12 404	9 401
35 - 39	1 123	394	1 561	458	2 146	760	4 063	1 745	6 365	3 345
40 - 44	454	179	530	162	740	177	953	299	1 984	825
45 - 49	200	104	280	94	296	89	379	109	586	167
50 +	222	106	302	126	372	120	380	104	474	139
Celkem	51 319	51 450	41 360	41 528	38 347	38 605	34 414	34 734	36 884	37 021

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvatelstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>

Tab. 32: Počet rozvodů v České republice podle délky trvání manželství v letech 1993–2015.

Počet rozvodů podle délky trvání manželství v České republice					
Délka trvání manželství v letech	1993	2000	2005	2010	2015
0	283	-	187	254	205
1 - 4	8 987	6 311	5 347	5 775	4 193
5 - 9	8 143	7 813	6 852	6 132	6 066
10 - 14	4 797	6 180	6 089	4 997	4 409
15 - 19	3 937	3 797	5 521	5 098	3 549
20 - 24	2 470	2 916	3 549	4 213	3 289
25 - 29	1 082	1 688	2 164	2 280	2 268
30 +	528	999	1 579	2 034	2 104
Celkem	30 227	29 704	31 288	30 783	26 083

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvatelstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>

Tab. 33: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice podle pohlaví v letech 1996–2015

Průměrné hrubé měsíční mzdy v České republice (v Kč)					
Pohlaví	1996	2000	2005	2010	2015
Ženy	9 449	12 641	18 221	21 931	24 094
Muži	12 245	17 251	24 271	27 660	30 842
% rozdíl	30%	36%	33%	26%	28%
Celkem	11 069	15 187	21 674	25 116	27 811

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/1-obyvateľstvo-a-rodiny-a-domacnosti-37ubg89xpz>

PŘÍLOHA P IV: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Vážený respondente,

jmenuji se Marie Ronzová a jsem studentkou 3. ročníku Sociální andragogiky na fakultě Humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí výzkumu týkajícího se **genderových rolí** žen a mužů v současné české společnosti a bude sloužit jako podklad pro mou bakalářskou práci. Vaše odpovědi jsou pro zkoumanou problematiku velice významné a můžete jimi pomoci k objasnění důležitých názorových rozdílů mezi pohlavími. Dotazník je zcela **anonymní** a výsledky budou použity pouze pro potřeby mé práce.

Za jeho vyplnění Vám předem děkuji.

Tento dotazník je určen výhradně obyvatelům České republiky starším 15 let.

Pokud není uvedeno jinak, označte prosím jen jednu odpověď, popřípadě u uvedených otázek vyjádřete odpověď vlastními slovy.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

2. Jaký je Váš věk?

- a) 15 – 24 let
- b) 25 – 44 let
- c) 45 – 64 let
- d) 64 let a více

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní (vč. nedokončeného)
- b) středoškolské bez maturity (vyučen/a)
- c) středoškolské s maturitou (vč. vyšší odborné)
- d) vysokoškolské (vč. bakalářského, postgraduál)

4. Jaký je Váš rodinný stav?

- a) svobodný / á
- b) ženatý / vdaná
- c) rozvedený / á
- d) vdovec / vdova

5. Kolik obyvatel má obec/město, ve kterém bydlíte?

- a) do 5.000 obyvatel
- b) 5.000 – 30.000 obyvatel
- c) 30.000 – 100.000 obyvatel
- d) nad 100.000 obyvatel

6. Ve Vaši domácnosti žijete?

(v případě nutnosti možno zaškrtnout více odpovědí)

- a) sám / sama
- b) se spolubydlící/m stejného pohlaví
- c) se spolubydlící/m opačného pohlaví
(v případě spolubydlení s oběma pohlavími zaznačte tuto možnost)
- d) s partnerem / partnerkou
- e) s partnerem / kou + dítě / děti
- f) s jinými rodinnými příslušníky

7. Máte dítě/ děti?

- a) ano
- b) ne

8. Žijete nebo žili jste někdy v jedné domácnosti v dlouhodobějším partnerském vztahu (2 a více let)?

- a) ano
- b) ne – pokračujte otázkou **č. 12**

9. Jakou pracovní pozici zastává nebo zastával Váš partner/ka?

- a) žádnou (bez práce) / student
- b) řadový pracovník (dělnické, administrativní, obchodní pozice)
- c) nižší manažerská pozice (bez zodpovědnosti za jiné zaměstnance)
- d) vyšší manažerská pozice (zodpovědnost za ostatní zaměstnance)
- e) vedení firmy
- f) podnikatel, OSVČ

10. Jaké práce (role) zastává nebo zastával/a Váš současný/á nebo poslední partner/ka v partnerském vztahu a domácnosti?

---

11. Jaké práce (role) zastáváte nebo jste zastávali Vy v současném nebo posledním partnerském vztahu a domácnosti?

---

12. Myslíte si, že muž by měl vydělávat peníze a zabezpečovat rodinu a žena by měla pečovat o děti a domácnost?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

13. Myslíte si, že současní muži zvládají zabezpečit rodinu?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

14. Myslíte si, že současné ženy zvládají skloubit svůj profesní a rodinný život?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

15. Myslíte si, že péče o děti a domácnost je výhradně ženskou záležitostí?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

16. Jaké vlastnosti by měla mít podle Vás ideální žena?

---

17. Jaké vlastnosti by měl mít podle Vás ideální muž?

---

18. Myslíte si, že současný muž je schopen samostatně a plnohodnotně zvládnout výchovu dětí?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

19. Myslíte si, že současné ženy by se měly více angažovat v soukromé (rodinné) než veřejné (pracovní) sféře?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

20. Jak by podle Vás mělo vypadat ideální rozdělení rolí ženy a muže v soukromé (rodina, domácnost) a veřejné (společnost, zaměstnání) sféře?

ŽENY:

MUŽI:

Role v soukromé sféře: _____

Role v soukromé sféře: _____

ŽENY:

Role ve veřejné sféře: _____

MUŽI:

Role ve veřejné sféře: _____

---

21. Myslíte si, že současné ženy zvládají své role (v soukromé i veřejné sféře)?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

22. Jaké role si myslíte, že současná žena nezvládá, v čem selhává?

---

23. Myslíte si, že současní muži zvládají své role (v soukromé i veřejné sféře)?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

24. Jaké role si myslíte, že současný muž nezvládá, v čem selhává?

---

25. Myslíte si, že je žena v současné společnosti nějak znevýhodněna, diskriminována?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

Pokud ano (odpověď **a**) i **b**)), prosím vypište jak: _____

---

26. Myslíte si, že je muž v současné společnosti nějak znevýhodněn, diskriminován?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nevím

Pokud ano (odpověď **a**) i **b**)), prosím vypište jak: _____

Máte-li jakýkoliv dotaz či připomínku, týkající se některé z otázek dotazníku, napište je prosím zde (spolu s číslem otázky, které se to týká):

Děkuji za Váš čas a ochotu při vyplňování dotazníku.

PŘÍLOHA P V: STRUKTURA OBYVATEL ČESKÉ REPUBLIKY VE VYBRANÝCH VĚKOVÝCH KATEGORIÍCH

Struktura obyvatel České republiky ve vybraných kategoriích							
TŘÍDÍCÍ KRITÉRIUM	Podskupina	Počet respondentů (v tis.)			Procentuální vyjádření		
		Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži	Celkem
VĚK	15 - 24 let	520,9	546,3	1 067,2	5,8%	6,1%	11,9%
	25 - 44 let	1 554,5	1 642,1	3 196,6	17,4%	18,4%	35,8%
	45 - 64 let	1 386,8	1 375,1	2 761,9	15,5%	15,4%	30,9%
	65 let a více	1 117,1	791,6	1 908,7	12,5%	8,9%	21,4%
	Celkem	4 579,3	4 355,1	8 934,4	51,3%	48,7%	100,0%
VZDĚLÁNÍ	základní	809,4	460,2	1 269,6	9,1%	5,2%	14,2%
	středoškolské bez maturity	1 264,8	1 781,8	3 047	14,2%	19,9%	34,1%
	středoškolské s maturitou	1 690,7	1 339,7	3 030	18,9%	15,0%	33,9%
	vysokoškolské	814,4	773,4	1 587,8	9,1%	8,7%	17,8%
	Celkem	4 579,3	4 355,1	8 934,4	51,3%	48,7%	100,0%

PŘÍLOHA P VI: STRUKTURA RESPONDENTŮ DOTAZNÍKU

Struktura respondentů dotazníku							
TŘÍDÍCÍ KRITÉRIUM	Podskupina	Počet respondentů			Procentuální vyjádření		
		Ženy	Muži	Celkem	Ženy	Muži	Celkem
POHLAVÍ	Celkem	102	98	200	51%	49%	100%
VĚK	15 - 24 let	12	12	24	6%	6%	12%
	25 - 44 let	35	37	72	17,5%	18,5%	36%
	45 - 64 let	31	31	62	15,5%	15,5%	31%
	65 let a více	24	18	42	12%	9%	21%
VZDĚLÁNÍ	základní (vč. nedokončeného)	13	15	28	6,5%	7,5%	14%
	středoškolské bez maturity (vyučen/a)	31	37	68	15,5%	18,5%	34%
	středoškolské s maturitou (vč. VOŠ)	36	32	68	18%	16%	34%
	vysokoškolské (vč. bakal. a postgrad.)	22	14	36	11%	7%	18%
RODINNÝ STAV	svobodný / á	13	15	28	7%	8%	14%
	ženatý / vdaná	64	60	124	32%	30%	62%
	rozvedený / á	15	17	32	8%	9%	16%
	vdovec / vdova	10	6	16	5%	3%	8%
POBYT V OBCI /MĚSTĚ	s počtem obyvatel do 5.000	22	24	46	11%	12%	23%
	s počtem obyvatel 5.000 - 30.000	28	26	54	14%	13%	27%
	s počtem obyvatel 30.000 - 100.000	29	24	53	15%	12%	27%
	s počtem obyvatel nad 100.000	23	24	47	12%	12%	24%
TYP BYDLENÍ	sám / sama	9	13	22	5%	7%	11%
	spolubydlení se stejným pohlavím	6	3	9	3%	2%	5%
	spolubydlení s opačným pohlavím	2	4	6	1%	2%	3%
	s partnerem / partnerkou	21	19	40	11%	10%	20%
	s partnerem /kou + dítě / děti	58	54	112	29%	27%	56%
	s jinými rodinnými příslušníky	6	5	11	3%	3%	6%
DĚTI	ano	76	68	144	38%	34%	72%
	ne	26	30	56	13%	15%	28%